

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут права та гуманітарних наук
Кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

08-02-01М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Україна в системі міжнародних відносин»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-
професійною програмою «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)»
спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою з якості
ННІПГН:
Протокол № 9 від 20 травня 2026 р.

Рівне – 2026

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Україна в системі міжнародних відносин» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» [Електронне видання] / Міщук І. В., Киричук Б. С. Рівне : НУВГП, 2025. 62 с.

Укладачі: *Міщук Інна Володимирівна*, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін; *Киричук Богдана Сергіївна*, асистент кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Відповідальна за випуск: *Міщук Інна Володимирівна*, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Керівник (гарант) ОП: *Клинова-Дацюк Г. Д.*, к.іст.н., доцент, доцент кафедри богослов'я та соціально-гуманітарних дисциплін.

Голова науково-методичної ради з якості ННП: *Цимбалюк Валерій Іванович*, кандидат юридичних наук, професор.

© І. В. Міщук, Б. С. Киричук, 2026
© НУВГП, 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА	5
1.1. Опис освітньої компоненти.....	5
1.2. Тематика практичних занять.....	7
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики	7
1.4. Критерії та шкала оцінювання	8
2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	10
3. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	56
4. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ	56
5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	59

ПЕРЕДМОВА

Освітня компонента «Україна в системі міжнародних відносин» є важливою складовою професійної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня у спеціальності «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)». Її метою є формування у студентів комплексного бачення місця і ролі України у світовій політичній та правовій архітектурі, що є надзвичайно актуальним в умовах динамічних трансформацій міжнародної системи та викликів глобального й регіонального характеру.

Дисципліна спрямована на те, щоб забезпечити здобувачів вищої освіти теоретичними знаннями та практичними навичками аналізу зовнішньополітичної діяльності держави, правових основ її участі у міжнародних організаціях, а також виробити вміння оцінювати ефективність інтеграційних та дипломатичних процесів. У центрі уваги курсу – еволюція міжнародних відносин та суб'єктність України у їхній структурі, починаючи від перших історичних форм української державності (Київська Русь, Галицько-Волинська держава, козацька доба, УНР та ЗУНР), через радянський період, до здобуття Незалежності й сучасного етапу розвитку держави в умовах триваючої російської агресії.

Зміст курсу логічно вибудований навколо кількох ключових блоків. Перший модуль присвячений типології міжнародних систем, їхньому історичному розвитку та визначенню місця України в них. Особлива увага приділяється формуванню зовнішньополітичної суб'єктності України, її становленню у ХХ столітті та першим крокам у міжнародній системі після проголошення Незалежності. Другий модуль орієнтований на аналіз європейського та євроатлантичного курсу України, а саме: участі в інтеграційних процесах Європейського Союзу, НАТО, Раді Європи, ОБСЄ, а також діяльності держави в Організації Об'єднаних Націй. Завершальний блок дисципліни концентрується на вивченні сучасних трансформацій місця України в міжнародних відносинах у зв'язку з російською агресією, а також її ролі у формуванні нової безпекової архітектури Європи та світу.

Особливе значення дисципліни полягає у поєднанні історичного та сучасного виміру міжнародних процесів, що дозволяє здобувачам не лише ґрунтовно осягнути передумови та закономірності зовнішньої політики України, а й критично осмислювати її поточні виклики та перспективи. У процесі навчання здобувачі вищої освіти набувають компетентностей у сфері аналізу міжнародно-правових документів, оцінки політичних рішень, формування аргументованих позицій щодо участі України в міжнародних інституціях та інтеграційних проектах.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Опис освітньої компоненти

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про місце та роль України в сучасній системі міжнародних відносин, розкритті історичних і сучасних аспектів становлення її зовнішньополітичної суб'єктності, а також у розвитку здатності аналізувати міжнародно-правові документи, інтеграційні процеси та дипломатичні практики, що визначають зовнішньополітичний курс держави. Дисципліна орієнтована на формування у студентів аналітичних компетентностей, критичного мислення й уміння оцінювати участь України у міжнародних організаціях, визначати виклики та перспективи її європейської та євроатлантичної інтеграції, а також осмислювати трансформації її місця у світовому порядку в умовах глобальних загроз та російської агресії.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Україна в системі міжнародних відносин» є:

- вивчення типології міжнародних систем та методологічних підходів до аналізу ролі держав у них;
- розкриття історичних передумов формування зовнішньополітичної суб'єктності України від Київської Русі до сучасності;
- аналіз особливостей міжнародного визнання незалежності України та формування її зовнішньої політики у 1990-х роках;
- дослідження процесу інтеграції України до Європейського Союзу, етапів становлення євроінтеграційного курсу та його правових засад;
- оцінка ролі України у системі ООН, її участі в миротворчих місіях, Раді Безпеки та ініціативах у сфері міжнародної безпеки;
- вивчення діяльності України у Раді Європи, НАТО, ОБСЄ та їхнього впливу на розвиток українського законодавства, систему безпеки та правозахисні стандарти;
- аналіз інституційних механізмів співробітництва України з міжнародними партнерами у сфері демократії, прав людини та верховенства права;
- виявлення наслідків російської агресії для міжнародного статусу України, трансформації її місця у світовій політиці та формування нової європейської безпекової архітектури;
- осмислення ролі України як чинника глобальної продовольчої безпеки та прикладу демократичного опору авторитаризму;

- розвиток уміння порівнювати міжнародно-правові стандарти із національною практикою та формулювати аргументовані пропозиції для удосконалення зовнішньої та внутрішньої політики держави.

Компетентності:

ІК – Здатність розв’язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов і вимог до професійної, навчальної або дослідницької діяльності та сформованість особистісних якостей.

ЗК1 - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5 Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ФК 1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.

ФК 10. Здатність застосовувати набуті історичні й педагогічні знання, сучасні методики і освітні технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення якості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ФК 11. Здатність розуміти функції історичної науки як складової частини наукової думки і духовної культури суспільства.

ФК 12. Здатність використовувати знання й уміння в галузі історичних наук для дослідження соціально економічних та політичних об’єктів, явищ і процесів.

ФК 13. Здатність до реконструкції історичних процесів на основі різних джерел.

ФК 15. Здатність до встановлення причинно-наслідкових зв’язків в історичних подіях минулого, та системного аналізу й узагальнення історичного матеріалу.

ФК 18. Здатність вести дискусії про минуле в політичному та культурному контексті, в тому числі іноземною мовою.

Програмні результати навчання (ПРЕ). Результати навчання (РН):

ПРН1. Знати предметну область професії, вміти формулювати та вирішувати проблемні завдання, генерувати нові ідеї.

ПРН5. Знати методику розробки освітніх проєктів, основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень, вміти презентувати результати науково-педагогічного дослідження.

ПРН6. Уміти інтегрувати знання з інших, суміжних з історією, галузей знань та застосовувати системний підхід до розв’язання професійних завдань.

ПРН7. Уміти реконструювати історичні процеси, використовуючи різні джерела інформації, письмові, усні та візуальні засоби (у тому числі за допомогою цифрових технологій).

ПРН8. Уміти вести дискусію про минуле в політичному та культурному контексті з використанням історичних та краєзнавчих знань, в тому числі іноземною мовою.

ПРН10. Уміти встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між історичними подіями, аналізувати та узагальнювати історичний матеріал.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин (лекції) д/з	Кількість годин (практичні заняття) д/з
Модуль 1			
1	Тема 1. Система міжнародних відносин та місце України в ній	2/0,5	2/1
2	Тема 2: Історичні передумови формування зовнішньополітичної суб'єктності України	4/0,5	4/1
3	Тема 3. Україна у міжнародній системі після здобуття Незалежності (1991–2004 рр.)	2/0,5	2/1
4	Тема 4. Євроінтеграційний курс України: етапи та сучасний стан	2/0,5	2/1
5	Тема 5. Діяльність України в ООН	2/0,5	2/1
Модуль 2			
6	Тема 6. Діяльність України в Раді Європи	2/-	2/1
7	Тема 7. Діяльність України в НАТО	2/0,5	2/1
8	Тема 8. Діяльність України в ОБСЄ	2/0,5	2/1
9	Тема 9. Євроінтеграційний вибір України: еволюція відносин	2/0,5	2/1
10	Тема 10. Вплив російської агресії на місце України у сучасній системі міжнародних відносин	2/-	4/1
Всього		22/4	24/10

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни «Україна в системі міжнародних відносин» проводиться у формах:

- усного опитування на практичних заняттях;
- оцінки за написання есе або тез та участь в обговорення проблемних питань, які були висвітлені в межах роботи;
- оцінка виконання індивідуального науково-дослідного завдання.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Україна в системі міжнародних відносин» є:

- повнота й вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час вирішення практичних завдань та аналізу конкретних правових ситуацій;
- вміння аргументовано захищати власну правову позицію під час дискусій або розв'язання кейсів;
- здатність до самостійного пошуку, аналізу та інтерпретації правової інформації;
- дотримання академічної доброчесності під час підготовки та представлення навчальних завдань.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. 40 балів студент сумарно може отримати за складання модульних контролів.

Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- тестування;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Національна шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Зараховано
82-89 балів	
74-81 балів	
64-73 балів	
60-63 балів	
35-59 балів	Не зараховано з можливістю повторного складання
1-34 балів	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1

Тема 1. Система міжнародних відносин та місце України в ній

План заняття:

1. Типи міжнародних систем: ретроспективний характер.
2. Система міжнародних відносин: учасники, принципи, механізми.
3. Методологічні підходи до вивчення місця України в системі міжнародних відносин.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає різниця між «міжнародними відносинами» як навчальною дисципліною та як об'єктом наукового аналізу?
2. У чому відмінність між об'єктом та предметом дослідження міжнародних відносин?
3. Які основні структурні елементи міжнародних відносин Ви можете виділити?
4. Які методи дослідження міжнародних відносин застосовуються найчастіше (історичний, порівняльний, системний, правовий тощо)?
5. У чому перевага міждисциплінарного підходу?
6. Які основні ознаки держави як суб'єкта міжнародних відносин?
7. Чи можна недержавних учасників вважати рівноправними суб'єктами міжнародного права?
8. Які ідеї про міжнародний порядок висували мислителі Стародавнього світу (наприклад, Арістотель, Цицерон)?
9. Чому проекти «вічного миру» мали більше філософське, ніж практичне значення?
10. Чим відрізнявся реалізм Нового часу від античних уявлень про владу та силу?
11. У чому полягає відмінність між класичним реалізмом і неореалізмом?
12. У чому полягає основна ідея ліберальної теорії міжнародних відносин?
13. Що таке «географічний детермінізм» і як він впливав на формування політичних концепцій?

Тестові завдання для самоконтролю:

1. Питання: Який з наведених підходів найточніше диференціює **об'єкт** від **предмету** в межах методології дослідження міжнародних відносин?

А. Об'єкт є сукупністю міждержавних взаємодій, тоді як предмет зосереджений на конкретних політико-дипломатичних актах та їх правових наслідках.

Б. Об'єкт визначається як широка сфера міжсуб'єктних зв'язків та взаємодій, а предмет є специфічними аспектами цих зв'язків, що підлягають вивченню в рамках конкретної наукової дисципліни.

В. Об'єкт дослідження міжнародних відносин охоплює лише мілітарні та економічні взаємодії, а предмет охоплює виключно культурні та гуманітарні обміни.

Г. Об'єкт — це лише інституційні структури міжнародного права, тоді як предмет — це процеси їх функціонування, що відбуваються в часі та просторі.

Д. Об'єкт є динамічним явищем, що постійно змінюється, а предмет — це статичні норми, які регулюють поведінку держав.

2. Питання: З позицій неореалістичного аналізу, яка з наведених форм міжнародних відносин є найбільш визначальною для формування системної структури, що регулює поведінку держав-акторів?

А. Ідеологічні взаємодії, що формують транснаціональні коаліції.

Б. Культурні та освітні обміни між недержавними суб'єктами.

В. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права.

Г. Розподіл силового потенціалу між провідними акторами.

Д. Економічні залежності та торговельні угоди.

3. Питання: Який метод дослідження міжнародних відносин найефективніше застосовується для аналізу трансформації балансу сил в умовах швидких технологічних змін та перерозподілу глобальних ресурсів?

А. Порівняльно-історичний аналіз, що зосереджується на вивченні аналогічних подій у минулому.

Б. Когнітивний підхід, що акцентує увагу на ментальних моделях та сприйнятті політичних еліт.

В. Системний метод, що розглядає взаємодії як елементи цілісної системи, що перебуває в динамічному стані.

Г. Біхевіористський метод, який вимірює конкретні поведінкові акти та їх статистичну значущість.

Д. Нормативний метод, що аналізує, як повинні функціонувати міжнародні інститути згідно з ідеалом.

4. Питання: Згідно з класичною теорією міжнародних відносин, яка з наведених ознак найчіткіше визначає легітимність держави як суверенного актора на міжнародній арені?

А. Потужна економічна база, що забезпечує незалежність.

Б. Юридичне визнання іншими державами в межах міжнародної спільноти.

- В. Монополія на застосування легітимного насильства на власній території.
- Г. Значний культурний вплив та експорт культурних цінностей.
- Д. Членство в усіх провідних міжнародних організаціях.

5. Питання: Яка з функцій, що виконуються міжнародними неурядовими організаціями, вважається найважливішою в контексті їх впливу на формування глобального порядку та міжнародної безпеки?

- А. Лобіювання інтересів окремих корпорацій та фінансових груп.
- Б. Сприяння створенню міжнародних нормативно-правових актів та їх імплементації.
- В. Організація масштабних культурних заходів та спортивних змагань.
- Г. Надання гуманітарної допомоги в зонах збройних конфліктів.
- Д. Контроль за дотриманням прав людини та екологічних стандартів.

6. Питання: В чому полягає ключове практичне значення вивчення історичних підходів до міжнародних відносин для сучасних аналітиків та політиків?

- А. Вони дають можливість передбачати конкретні майбутні події, що відбудуться.
- Б. Вони дозволяють зрозуміти менталітет лідерів минулого та їхні мотиви.
- В. Вони надають готові рецепти для вирішення конфліктів сьогодення.
- Г. Вони допомагають виявити циклічні закономірності розвитку світової системи, що сприяє розробці ефективних стратегій.
- Д. Вони дозволяють ігнорувати поточні геополітичні реалії на користь історичного контексту.

7. Питання: Який з мислителів Стародавнього світу найчіткіше сформулював принципи, що сьогодні вважаються прекурсором "реалістичного" підходу в міжнародних відносинах, базуючись на аналізі боротьби за владу?

- А. Платон, який аналізував ідеальні форми правління в державі.
- Б. Арістотель, що розглядав поліс як досконалу форму соціальної організації.
- В. Фулідід, який описував причини та перебіг Пелопоннеської війни через призму страху та інтересів.
- Г. Марк Аврелій, що філософськи осмислював обов'язки імператора.
- Д. Цицерон, який розробляв концепції міжнародного публічного права.

8. Питання: Який з мислителів, що виступав з ідеями вічного миру, найдетальніше розробив концепцію федерації вільних держав, як засобу для запобігання війнам, що ґрунтується на республіканській формі правління?

- А. П'єр Дюбуа, що пропонував європейську конфедерацію під головуванням французького монарха.
- Б. Еразм Ротердамський, який пропагував мир через християнську мораль.
- В. Жан-Жак Руссо, що аналізував соціальний договір між народами.
- Г. Іммануїл Кант, що виклав принципи вічного миру в однойменній праці.

Д. Вітторія Колонна, яка писала про вплив релігії на міжнародні відносини.

9. Питання: Який мислитель епохи Відродження чи Нового часу найбільш послідовно обґрунтував, що міжнародна політика є ареною боротьби держав за владу та безпеку, де моральні норми мають другорядне значення?

А. Томас Гоббс, який описав стан природи як війну всіх проти всіх.

Б. Нікколо Мак'явеллі, що аналізував принципи державного правління.

В. Гуго Гроцій, який заклав основи міжнародного публічного права.

Г. Жан Боден, що розробив теорію державного суверенітету.

Д. Френсіс Бекон, що проголошував важливість наукових знань.

10. Питання: Чим принципово відрізняється класичний **реалізм** від **неореалізму** у XX-XXI столітті в частині пояснення поведінки держав на міжнародній арені?

А. Класичний реалізм акцентує увагу на індивідуальних рисах політичних лідерів, тоді як неореалізм — на системних факторах.

Б. Класичний реалізм є нормативною теорією, а неореалізм — виключно дескриптивною теорією.

В. Класичний реалізм розглядає міжнародну систему як кооперативну, тоді як неореалізм — як конфліктну.

Г. Класичний реалізм зосереджується на проблемі розподілу ресурсів, тоді як неореалізм — на культурних відмінностях.

Д. Класичний реалізм підкреслює значення інституцій, а неореалізм — виключно вплив ідеологій.

11. Питання: Згідно з неоліберальним інституціоналізмом, яка з наведених умов є ключовою для сприяння співпраці між державами в умовах міжнародної анархії?

А. Поширення демократичних цінностей по всьому світу.

Б. Зростання економічної взаємозалежності між основними акторами.

В. Створення та ефективне функціонування міжнародних інститутів.

Г. Поява гегемона, який примушує до співпраці.

Д. Збільшення кількості транснаціональних корпорацій.

12. Питання: В рамках класичної геополітики, яку концепцію розробив Альфред Махен для обґрунтування значення морської могутності як вирішального фактора в боротьбі за світове домінування?

А. Концепцію Хартленду (Heartland), що є серцевиною світового острова.

Б. Концепцію "rimland" як поясу узбережних держав.

В. Теорію "морської сили" (Sea Power) як основи могутності.

Г. Концепцію "повітряної сили" як ключової в сучасності.

Д. Концепцію "телурократії" як континентальної влади.

13. Питання: Чим принципово відрізняється **система міжнародних відносин** від поняття **світової політики** в сучасному науковому дискурсі?

- А. Система міжнародних відносин стосується лише відносин між державами, а світова політика включає всі типи глобальних взаємодій.
- Б. Світова політика зосереджується на міждержавних взаємодіях, а система міжнародних відносин — на внутрішній політиці держав.
- В. Система міжнародних відносин є статичним поняттям, а світова політика — динамічним і змінним поняттям.
- Г. Світова політика є виключно аналізом силових протистоянь, а система міжнародних відносин — аналізом економічних взаємозв'язків.
- Д. Це тотожні поняття, що не мають жодних суттєвих відмінностей.

14. Питання: З точки зору сучасного міжнародного права, яка з наведених функцій держави, як суб'єкта міжнародних відносин, є основоположною та не може бути делегована іншим акторам?

- А. Розробка зовнішньополітичного курсу та його реалізація.
- Б. Забезпечення економічного зростання та розвитку.
- В. Створення національних культурних цінностей та їх поширення.
- Г. Забезпечення соціального захисту населення.
- Д. Укладення міждержавних договорів та угод.

15. Питання: З позицій неоліберального підходу, яка з недержавних категорій акторів відіграє найважливішу роль у формуванні глобальної економічної взаємозалежності та інтеграції?

- А. Міжнародні злочинні синдикати.
- Б. Міжнародні неурядові організації.
- В. Транснаціональні корпорації.
- Г. Міжнародні терористичні організації.
- Д. Міжнародні екологічні рухи.

Література. Основна: 2, 6, 12, 22, 27. Допоміжна: 4.

Тема 2. Історичні передумови формування зовнішньополітичної суб'єктності України

План заняття:

1. Поняття та сутність зовнішньополітичної суб'єктності держави.
2. Київська Русь як перший історичний приклад міжнародного визнання української державності.
3. Міжнародні зв'язки Галицько-Волинської держави та їхній вплив на подальший розвиток української дипломатичної традиції.
4. Визвольна війна середини XVII ст. та формування зовнішньої політики козацької держави.
5. Гетьманщина у міжнародних відносинах: дипломатична діяльність Івана

Мазепи та його наступників.

6. Зовнішньополітичні орієнтири Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки.

7. Причини невдач міжнародного закріплення української державності у 1917–1921 рр.

8. Радянський період: статус Української РСР у міжнародних відносинах та його вплив на подальшу державну суб'єктність.

Питання для самоконтролю

1. Чи можна вважати Київську Русь суб'єктом міжнародного права у сучасному його розумінні?
2. Які міжнародні договори Київської Русі з Візантією відомі та яке їх значення для розвитку міжнародного права?
3. У чому полягала роль князя як носія міжнародної правосуб'єктності держави?
4. Яка правова природа Зборівського договору 1649 р.: міжнародний договір чи внутрішньодержавна угода?
5. Чи можна вважати Переяславські домовленості 1654 р. міжнародним договором?
6. Яким чином входження до складу Російської та Австро-Угорської імперій вплинуло на міжнародну правосуб'єктність українських земель?
7. Які правові механізми використовували імперії для нівелювання суб'єктності українських територій?
8. Як відбувалося міжнародне визнання УНР та яке воно мало правове значення?
9. Чому Брестський мир вважається першим міжнародним договором модерної української державності?
10. Які юридичні причини втрати міжнародної суб'єктності УНР?
11. Що таке «квазісуб'єктність» Української РСР у міжнародному праві?
12. Які мотиви стояли за включенням УРСР до числа засновників ООН?
13. Чи можна вважати участь УРСР в ООН реальною міжнародною правосуб'єктністю?
14. Як «радянська модель суб'єктності» вплинула на подальші спроби відновлення незалежності України у 1991 році?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Питання: Згідно з міжнародно-правовими доктринами, які ознаки Київської Русі найбільш повно доводять її правосуб'єктність як повноцінного актора на міжнародній арені?

- А. Розвиток міжнародної торгівлі та економічні зв'язки з різними державами.
- Б. Укладення міждержавних договорів з Візантією, що регулювали політичні та торговельні відносини на основі взаємності.
- В. Отримання династичного визнання через укладення шлюбних союзів з правлячими домами європейських країн.
- Г. Дипломатичні місії, що виконували функцію обміну послами та подарунками.
- Д. Використання руською князівською династією міжнародних символів влади.

2. Питання: З якої правової точки зору Зборівський договір 1649 р. має ключове значення для визначення міжнародної суб'єктності Козацької держави?

- А. Він був першою угодою, де Гетьманщина виступала як сторона, що укладає мир з іншою державою (Річчю Посполитою).
- Б. Він надавав Богдану Хмельницькому повну свободу у зовнішній політиці.
- В. Він проголошував створення Козацької держави як незалежного суб'єкта міжнародного права.
- Г. Він закріплював автономію Гетьманщини в межах Речі Посполитої.
- Д. Він встановлював межі території Козацької держави.

3. Питання: Яку правову природу мають Переяславські домовленості 1654 р. з точки зору сучасної міжнародно-правової доктрини?

- А. Це був військово-політичний союз, укладений між двома рівноправними державами.
- Б. Це був акт протекторату, що юридично закріплював залежність Козацької держави від Московського царства.
- В. Це був акт включення однієї держави до складу іншої, який скасовував її суверенітет.
- Г. Це був договір про васальну залежність, що надавав Гетьманщині обмежену зовнішньополітичну суб'єктність.
- Д. Це був тимчасовий договір, укладений лише на час війни.

4. Питання: Яким чином приєднання українських земель до складу Російської та Австро-Угорської імперій вплинуло на їх міжнародну правосуб'єктність?

- А. Забезпечило право на самостійне ведення дипломатичних переговорів.
- Б. Призвело до повної втрати правосуб'єктності та обмеження зовнішньополітичних зв'язків українських територій.
- В. Надало українським землям статус автономних суб'єктів у складі імперій.
- Г. Сприяло значному розширенню прав українців та їх участі у міжнародній політиці.
- Д. Надало українським територіям право самостійно укладати торговельні угоди.

5. Питання: Чому, згідно з IV Універсалом Центральної Ради, проголошення незалежності УНР розглядається як акт, що мав вирішальне значення для її міжнародної суб'єктності?

А. Він був першим міжнародним договором УНР, що укладався з іншими державами.

Б. Він проголошував відмову від усіх міжнародних зобов'язань колишньої Російської імперії.

В. Він був внутрішньополітичним документом, що не мав міжнародно-правового значення.

Г. Він став основою для міжнародного визнання УНР як суверенної держави.

Д. Він закладав основи майбутньої федерації.

6. Питання: Яку роль Брест-Литовський мирний договір 1918 р. відіграв для зміцнення міжнародної правосуб'єктності Української Народної Республіки?

А. Він був юридичним актом, що призвів до втрати міжнародної суб'єктності УНР.

Б. Він став першим міжнародним договором, що офіційно закріпив міжнародне визнання УНР як незалежної держави.

В. Він був угодою, укладеною лише з Німеччиною, і не мав міжнародно-правового значення.

Г. Він забезпечував військовий захист УНР з боку країн Четверного союзу.

Д. Він сприяв територіальному розширенню УНР за рахунок західних земель.

7. Питання: У чому полягає основна відмінність між статусом члена ООН та реальним веденням зовнішньої політики Українською РСР?

А. УРСР мала власні дипломатичні представництва в більшості країн, але вони діяли за вказівками СРСР.

Б. УРСР мала свій військовий потенціал, який міг бути використаний без згоди союзного центру.

В. УРСР мала статус члена-засновника ООН, але її зовнішньополітична діяльність повністю контролювалася Москвою.

Г. УРСР була повноправним суб'єктом міжнародного права, який міг самостійно укласти міжнародні договори.

Д. УРСР брала участь у засіданнях ООН, але її делегації не мали права голосу.

8. Питання: Який історичний документ має вирішальне значення для розуміння правової природи суб'єктності Гетьманщини в зовнішній політиці Богдана Хмельницького?

А. Зборівський договір 1649 р., який підтвердив автономію Війська Запорозького в складі Речі Посполитої.

Б. Переяславські домовленості 1654 р., які встановили протекторат Московського царства.

В. Угода з Кримським ханством, що була укладена для проведення спільної військової кампанії проти Польщі.

Г. Повний корпус універсалів Богдана Хмельницького, що регулювали внутрішні та зовнішні відносини.

Д. Гадяцький договір 1658 р., що підтвердив права української еліти.

9. Питання: Який юридичний акт став основою для визнання УНР іншими державами?

А. IV Універсал Центральної Ради, яким було проголошено незалежність.

Б. Брест-Литовський мирний договір, який закріплював визнання УНР країнами Четверного союзу.

В. Акт Злуки УНР і ЗУНР, яким було об'єднано українські землі.

Г. Декларація про державний суверенітет УРСР.

Д. Корсунський договір, що укладався з Швецією.

10. Питання: Чому статус Української РСР як члена ООН називають «квасісуб'єктністю»?

А. Тому що УРСР не мала реальних дипломатичних прав, її участь була лише формальною, підпорядкованою СРСР.

Б. Тому що УРСР мала повноцінне право голосу в ООН, але не могла самостійно висувати кандидатури.

В. Тому що УРСР була членом ООН, але не мала власної території.

Г. Тому що вона була повноцінним членом ООН, але її представництва були обмежені лише кількома країнами.

Д. Тому що УРСР була лише спостерігачем в ООН, а не її повноправним членом.

11. Питання: Який чинник став ключовим у втраті зовнішньополітичної суб'єктності України в період входження до складу імперій?

А. Знищення національних інституцій, що призвело до повної втрати правосуб'єктності.

Б. Розформування української армії.

В. Відмова від використання української мови у діловодстві.

Г. Заборона на вільне пересування українських громадян.

Д. Обмеження в розвитку української культури.

12. Питання: Який міжнародно-правовий документ мав вирішальне значення для міжнародного визнання УНР?

А. Ризький мирний договір, укладений між Польщею та Радянською Росією.

Б. Брест-Литовський мирний договір, укладений між УНР та країнами Четверного союзу.

В. Міжнародне визнання УНР з боку США.

Г. Договір про дружбу між УНР та Францією.

Д. Протокол про співпрацю УНР з Великою Британією.

13. Питання: Яке з положень Брест-Литовського мирного договору 1918 р. мало найбільше значення для міжнародної правосуб'єктності Української Народної Республіки?

- А. Визнання УНР як незалежної держави та встановлення її кордонів.
- Б. Надання військової допомоги УНР з боку країн Четверного союзу.
- В. Надання УНР фінансової допомоги з боку Німеччини.
- Г. Укладення торговельної угоди з Австро-Угорщиною.
- Д. Визнання УНР лише на рівні урядів окремих держав.

14. Питання: Яким чином участь Української РСР у заснуванні ООН вплинула на її міжнародну суб'єктність?

- А. Це забезпечило УРСР повну незалежність у зовнішній політиці.
- Б. Це надало УРСР статус суб'єкта міжнародного права, але без реальної можливості самостійно вести міжнародні відносини.
- В. Це дало УРСР право вето в Раді Безпеки ООН.
- Г. Це дозволило УРСР самостійно встановлювати дипломатичні відносини з іншими країнами.
- Д. Це забезпечило УРСР доступ до світового фінансового ринку.

15. Питання: Який фактор був ключовим для міжнародного визнання Київської Русі як суб'єкта міжнародних відносин?

- А. Виключно військова сила та успішні походи на інші держави.
- Б. Укладення міждержавних договорів, що містили елементи міжнародного права.
- В. Наявність князівської династії, що була визнана іншими європейськими монархами.
- Г. Виключно культурний вплив та поширення релігії.
- Д. Відносини з варягами, які закладали основи держави.

Література. Основна: 1, 19, 24. Допоміжна: 4, 5.

Тема 3. Україна у міжнародній системі після здобуття незалежності (1991–2004 рр.).

План заняття:

1. Проголошення незалежності України та міжнародно-правове визнання держави: значення Біловезьких угод і Лісабонського протоколу.
2. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р.
3. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р.
4. Постанова ВРУ "Основні напрями зовнішньої політики України" від 2 липня 1993 р.

5. Формування основ зовнішньополітичного курсу України в 1990-ті роки: багатовекторність як стратегія.
6. Вступ до міжнародних організацій.

Питання для самоконтролю

1. Які ключові ознаки має міжнародно-правова суб'єктність держави?
2. Чи можливо співвіднести ці ознаки з реальним становищем України на початку 1990-х рр.?
3. У чому полягає відмінність між міжнародно-правовою суб'єктністю та міжнародною правоздатністю?
4. Чи можна говорити про поступовий розвиток елементів суб'єктності України ще в період УРСР?
5. Яке юридичне значення мала Декларація про державний суверенітет?
6. Чи можна вважати її актом конституційного чи міжнародного права?
7. Які принципи міжнародного права були закріплені у Декларації?
8. У чому полягав правовий зміст Акта незалежності?
9. Які юридичні наслідки мав цей акт для міжнародного визнання України?
10. Які держави першими визнали незалежність України?
11. Чому міжнародне визнання є ключовим елементом правосуб'єктності держави?
12. Яке значення мало прийняття України до ООН у 1991 р.?
13. Які права та обов'язки отримала Україна як член ООН?
14. Чим відрізняється правове становище держави у Раді Європи від статусу в ОБСЄ?
15. Яке практичне значення мала участь України в цих організаціях для зміцнення її міжнародного статусу?
16. Чи був Будапештський меморандум міжнародним договором у розумінні Віденської конвенції 1969 р.?
17. Які наслідки мало невиконання гарантій безпеки державами-гарантами?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Питання: Який юридичний документ став основою для міжнародно-правової суб'єктності України до її офіційного визнання іншими державами?

А. Декларація про державний суверенітет України 1990 року, що проголосила верховенство українських законів.

Б. Конституція УРСР, що містила положення про право на самовизначення українського народу.

В. Рішення Верховної Ради УРСР про вихід зі складу СРСР, яке було прийнято до офіційного проголошення незалежності.

Г. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року, що затвердив юридичний розрив з СРСР.

Д. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 року, що підтвердив прагнення народу до незалежності.

2. Питання: У чому полягає принципова відмінність юридичного значення Декларації про державний суверенітет від Акту проголошення незалежності України?

А. Декларація проголошувала повну незалежність, тоді як Акт був лише декларативним документом.

Б. Декларація проголошувала суверенітет, тоді як Акт був безпосереднім юридичним актом розриву з СРСР.

В. Декларація була ухвалена на референдумі, а Акт – Верховною Радою.

Г. Декларація була внутрішнім документом, а Акт мав міжнародно-правове значення.

Д. Декларація була чинною до прийняття Акта, після чого її юридична сила припинилася.

3. Питання: Яке юридичне значення мав Акт проголошення незалежності України для її міжнародного визнання?

А. Він був першим міжнародно-правовим документом, що засвідчував суверенітет України.

Б. Він став ключовою підставою для визнання України як суверенної держави іншими суб'єктами міжнародного права.

В. Він був лише внутрішньодержавним документом, що не мав юридичної сили для інших держав.

Г. Він був тимчасовим документом, що діяв до моменту прийняття Конституції України.

Д. Він сприяв членству України в ООН, але не впливав на її міжнародне визнання.

4. Питання: Яку роль відіграло членство України в ООН у 1991 році для її міжнародної суб'єктності?

А. Це було офіційне визнання незалежності України з боку всіх держав-членів ООН.

Б. Це юридично закріпило її статус як повноправного суб'єкта міжнародного права.

В. Це було символічним актом, який не мав реального міжнародно-правового значення.

Г. Це дало Україні право вето в Раді Безпеки ООН.

Д. Це було лише продовженням членства УРСР, що не змінило її правовий статус.

5. Питання: Які гарантії безпеки для України передбачав Будапештський меморандум 1994 року в обмін на відмову від ядерної зброї?

А. Військовий захист з боку США, Великої Британії та Російської Федерації у разі агресії.

Б. Фінансову та економічну допомогу для проведення ядерного роззброєння.

В. Зобов'язання держав-підписантів поважати суверенітет, незалежність і територіальну цілісність України.

Г. Гарантії членства в НАТО та Європейському Союзі в найближчій перспективі.

Д. Надання Україні статусу нейтральної держави без можливості вступу до військових блоків.

6. Питання: Яке юридичне значення мало приєднання України до Ради Європи у 1995 році?

А. Це було символічне визнання європейських прагнень України.

Б. Це стало підтвердженням прихильності України до європейських цінностей, стандартів прав людини та верховенства права.

В. Це давало Україні право участі у всіх економічних програмах Європейського Союзу.

Г. Це юридично закріпило статус України як кандидата на членство в ЄС.

Д. Це надало Україні право вето на рішення Ради Європи.

7. Питання: В чому полягає суть «євроінтеграційного» напрямку зовнішньої політики України згідно з Конституцією?

А. Співпраця з Європейським Союзом та НАТО у військово-політичній сфері.

Б. Напрямок на членство в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору.

В. Розширення торгівлі з країнами Європи та участь у спільних економічних проєктах.

Г. Уніфікація українського законодавства з європейським без зобов'язань вступу.

Д. Приєднання до Шенгенської зони та єврозони.

8. Питання: Яке юридичне значення має Конституційне закріплення курсу на членство в ЄС та НАТО у 2019 році?

А. Це зробило Україну членом НАТО та ЄС автоматично.

Б. Це стало основною юридичною підставою для зовнішньої політики України, яка має стратегічний та незворотний характер.

В. Це було символічним актом, який не мав юридичного значення для зовнішньополітичного курсу.

Г. Це зобов'язало ЄС і НАТО прийняти Україну до своїх лав.

Д. Це надало Україні статус кандидата в члени ЄС і НАТО.

9. Питання: Який міжнародно-правовий наслідок мав вихід України зі Співдружності Незалежних Держав (СНД)?

А. Це призвело до автоматичного розірвання всіх двосторонніх договорів з Російською Федерацією.

Б. Це було символічним кроком, що не мав реальних юридичних наслідків.

В. Це призвело до втрати Україною частини її міжнародно-правової суб'єктності.

Г. Це юридично оформило остаточний вихід України зі сфери впливу Російської Федерації.

Д. Це призвело до повного розірвання дипломатичних відносин між Україною та РФ.

10. Питання: З погляду міжнародного права, чим був Будапештський меморандум?

А. Міжнародним договором, що юридично зобов'язував підписантів надавати військову допомогу Україні.

Б. Політичною декларацією, що не мала юридично обов'язкової сили.

В. Угодою, що надавала Україні право вето в Раді Безпеки ООН.

Г. Міжнародним пактом, що гарантував Україні повну економічну незалежність.

Д. Мирним договором, що завершив війну між Україною і Росією.

11. Питання: Який міжнародно-правовий документ послужив юридичною основою для набуття Україною статусу кандидата на членство в ЄС?

А. Договір про дружбу, співпрацю і партнерство між Україною і Російською Федерацією.

Б. Конституція України, яка закріплює курс на європейську інтеграцію.

В. Рішення Європейської Ради, що надало Україні статус кандидата.

Г. Асоціація України з ЄС, що передбачала торговельно-економічну співпрацю.

Д. Будапештський меморандум 1994 року.

12. Питання: Яким чином відмова України від ядерного статусу вплинула на її безпеку?

А. Це зробило Україну вразливою до військової агресії з боку інших держав.

Б. Це надало Україні гарантії безпеки від ядерних держав.

В. Це призвело до військової агресії з боку Російської Федерації.

Г. Це дозволило Україні отримати фінансову допомогу від НАТО.

Д. Це сприяло вступу України до ООН.

13. Питання: Яке юридичне значення мав Акт проголошення незалежності України для її подальшої міжнародної діяльності?

- А. Він був першим міжнародним договором, що закріпив суверенітет України.
- Б. Він став юридичною основою для повноцінної міжнародної суб'єктності України.
- В. Він був лише символічним актом, який не мав юридичної сили.
- Г. Він закріпив за Україною статус нейтральної держави.
- Д. Він сприяв членству України в ОБСЄ, але не в ООН.

14. Питання: Яке значення для України мало приєднання до ОБСЄ?

- А. Це дало Україні право голосу в Раді Безпеки ООН.
- Б. Це сприяло врегулюванню внутрішніх конфліктів у державі.
- В. Це надало Україні доступ до програм економічної допомоги ЄС.
- Г. Це сприяло співпраці у сфері безпеки та дотримання прав людини в Європі.
- Д. Це юридично закріпило статус України як нейтральної держави.

15. Питання: Яким чином розірвання двосторонніх договорів з Російською Федерацією вплинуло на міжнародно-правову суб'єктність України?

- А. Це призвело до повної ізоляції України на міжнародній арені.
- Б. Це стало юридичним оформленням розриву з Росією та посиленням незалежності України.
- В. Це спричинило економічну кризу в Україні, оскільки призвело до втрати доступу до російського ринку.
- Г. Це призвело до виходу України з міжнародних організацій.
- Д. Це не мало жодного значення для міжнародно-правової суб'єктності України.

Література. Основна: 11, 22, 23, 24, 27. Допоміжна: 3, 6, 10.

Тема 4. Євроінтеграційний курс України: етапи та сучасний стан

План заняття:

1. Передумови та чинники формування євроінтеграційного курсу України.
2. Перші кроки України на шляху до ЄС у 1990-х роках: Декларація про державний суверенітет, Угода про партнерство і співробітництво (1994).
3. Європейська політика сусідства та Україна: нові можливості й обмеження.
4. Етапи розвитку відносин Україна – ЄС у 2000-х роках: План дій, Європейська політика сусідства, початок переговорів щодо асоціації.

5. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (2014): зміст, значення та виклики імплементації.

6. Еволюція безвізового діалогу: умови, досягнення та вплив на мобільність громадян України.

7. Євроінтеграційні реформи в Україні: політичний, економічний та правовий виміри.

Питання для самоконтролю

1. У чому проявлялася європейська ідентичність українських земель у ХІХ – на початку ХХ ст.?
2. Чи можна вважати культурні та політичні процеси того періоду правовою передумовою майбутньої інтеграції України до Європи?
3. Яке міжнародно-правове значення мав Брестський мирний договір 1918 р.?
4. Чи можна вважати цей договір першим кроком України до європейської інтеграції?
5. У чому полягала обмеженість європейських контактів УРСР?
6. Як формувалися перші дипломатичні відносини між Україною та Європейським Союзом?
7. Яке юридичне значення мало відкриття дипломатичних представництв?
8. Чому між підписанням (1994 р.) та набранням чинності (1998 р.) Угоди про партнерство та співробітництво минуло кілька років?
9. Чим статус Представництва Європейської Комісії відрізняється від класичного дипломатичного представництва?
10. Яке значення мало його відкриття для юридичного закріплення співпраці?
11. Яке правове значення мала програма ТАСІС як інструмент допомоги Україні?
12. Чи можна Заяву України про стратегічний курс на інтеграцію до ЄС (1998) вважати міжнародним зобов'язанням чи лише політичним наміром?
13. Які зобов'язання поклалися на Україну у межах Плану дій Україна – ЄС (2003)?
14. Які правові механізми пропонувалися Україні у межах європейської політики сусідства та «східного партнерства»?
15. Чи створювали Декларації щодо європейської перспективи України (2005–2009 рр.) юридичні зобов'язання для ЄС?
16. Яке юридичне значення мала відмова уряду від підписання Угоди про асоціацію (2013)?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Питання: Який історичний документ кінця XIX – початку XX ст. найчіткіше відображає концепцію європейської ідентичності українських земель у політичному та правовому дискурсі того часу?

А. Політичні програми та декларації українських політичних партій, що обґрунтовували право на самовизначення українського народу.

Б. Дипломатичні ноти Української Народної Республіки, які визнавали її європейське походження.

В. Публіцистичні твори та наукові праці, що пов'язували Україну з європейською цивілізацією на основі спільної культурної спадщини.

Г. Закони та універсали Української Центральної Ради, що закріплювали демократичні та правові основи держави.

Д. Листи та звернення української інтелігенції до європейських урядів.

2. Питання: Яке юридичне значення мав Брестський мирний договір 1918 р. для євроінтеграційного курсу Української Народної Республіки?

А. Він був першим міжнародним документом, що визнавав УНР як незалежну державу, що давало їй змогу виступати як суб'єкт міжнародного права.

Б. Він формально закріпив статус УНР як держави-сателіта Німеччини та Австро-Угорщини.

В. Він був лише тимчасовим перемир'ям, що не мав юридичного значення для міжнародної суб'єктності.

Г. Він зобов'язував Німеччину та Австро-Угорщину надати УНР фінансову допомогу.

Д. Він сприяв територіальним змінам УНР, але не впливав на її правосуб'єктність.

3. Питання: Який документ юридично оформив початок інституціональних відносин між незалежною Україною та Європейським Співтовариством?

А. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.

Б. Угода про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС, яка була підписана в 1994 р.

В. Заява Європейського Співтовариства про визнання незалежності України в грудні 1991 р.

Г. Установлення дипломатичних відносин між Україною та ЄС в 1992 р.

Д. Підписання Декларації про державний суверенітет України в 1990 р.

4. Питання: З погляду міжнародного права, яке значення мало підписання Угоди про партнерство і співробітництво (УПС) у 1994 р. для європейського курсу України?

А. Це був перший рамковий документ, який закладав основи для політичного діалогу та співпраці.

Б. Це було юридичне закріплення статусу України як кандидата на членство в ЄС.

В. Це був договір про вільну торгівлю, що не передбачав політичного співробітництва.

Г. Це була лише політична декларація, яка не мала юридично обов'язкової сили.

Д. Це був тимчасовий договір, що діяв до укладення повноцінної Угоди про асоціацію.

5. Питання: У чому полягала принципова відмінність між Програмою TACIS та іншими програмами ЄС для України?

А. Програма TACIS була виключно гуманітарною допомогою.

Б. Програма TACIS була інструментом фінансової та технічної допомоги для країн Східної Європи, спрямованої на перехід до ринкової економіки.

В. Програма TACIS була спрямована на підтримку військово-промислового комплексу.

Г. Програма TACIS була спрямована на сприяння демократичним перетворенням.

Д. Програма TACIS була лише економічною допомогою, що не передбачала реформи.

6. Питання: Яким юридичним актом Україна вперше офіційно заявила про свій стратегічний курс на інтеграцію до Європейського Союзу?

А. Декларація про державний суверенітет України (1990 р.).

Б. Послання Президента України до Верховної Ради (1998 р.).

В. Акт проголошення незалежності України (1991 р.).

Г. Конституція України (1996 р.).

Д. Підписання Угоди про партнерство і співробітництво (1994 р.).

7. Питання: Яке юридичне значення мав План дій Україна – ЄС, підписаний у 2003 р.?

А. Він був першим документом, що юридично закріпив асоціацію між Україною та ЄС.

Б. Він був практичним інструментом реалізації Європейської політики сусідства, що визначав конкретні цілі співпраці.

В. Він був декларативним документом, що не містив конкретних зобов'язань.

Г. Він надавав Україні статус асоційованого члена ЄС.

Д. Він встановлював безвізовий режим між Україною та ЄС.

8. Питання: Який політичний та правовий перелом у зовнішньополітичному курсі України спричинив Євромайдан у 2013-2014 рр.?

А. Він був мирним актом протесту, який не мав політичних наслідків.

Б. Він став реакцією на відмову уряду від підписання Угоди про асоціацію, що призвело до повної зміни зовнішньополітичного курсу.

В. Він призвів до призупинення євроінтеграційних процесів України.

Г. Він не мав жодного впливу на зовнішню політику України.

Д. Він став основою для вступу України до Митного союзу.

9. Питання: Яке юридичне значення має підписання Угоди про асоціацію у 2014 р.?

А. Це був перший документ, що юридично закріпив зобов'язання України щодо проведення реформ.

Б. Це був перший юридичний акт, що надавав Україні статус кандидата на членство в ЄС.

В. Це був комплексний документ, що закладав основи для політичної асоціації, економічної інтеграції та вільної торгівлі.

Г. Це була лише політична угода, що не мала юридичної сили.

Д. Це був тимчасовий договір, що діяв до ратифікації.

10. Питання: В чому полягає юридична природа безвізового режиму, запровадженого між Україною та ЄС у 2017 р.?

А. Це була угода, яка надавала українцям право на безстрокове проживання в країнах ЄС.

Б. Це був договір, що дозволяв українцям вільно подорожувати до ЄС з метою туризму та короткострокових візитів.

В. Це був акт одностороннього визнання ЄС, що не мав правових наслідків для України.

Г. Це була політична декларація, що не мала обов'язкової сили.

Д. Це був тимчасовий захід, що діяв до моменту вступу України до ЄС.

11. Питання: Яке значення для євроінтеграційного курсу України мало конституційне закріплення курсу на членство в ЄС у 2019 р.?

А. Це стало юридичним зобов'язанням України перед міжнародною спільнотою щодо вступу в ЄС.

Б. Це надало курсу на членство в ЄС стратегічного та незворотного характеру.

В. Це було символічним актом, який не мав юридичного значення.

Г. Це зобов'язало ЄС прийняти Україну до свого складу.

Д. Це було лише внутрішньополітичною декларацією.

12. Питання: Який юридичний акт став основою для надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС у 2022 р.?

А. Угода про асоціацію між Україною та ЄС, яка була підписана в 2014 р.

Б. Рішення Європейської Комісії, що рекомендувало надати Україні такий статус.

В. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.

Г. Заява Президента України про надання статусу.

Д. Рішення Європейської Ради.

13. Питання: Яка роль Плану дій Україна – ЄС (2003 р.) у контексті відносин України та ЄС?

А. Він був декларацією, що не передбачала конкретних дій.

Б. Він був юридичним документом, який встановив безвізовий режим.

В. Він був рамковим документом, що визначав пріоритети співпраці та реформ.

Г. Він був угодою про економічне співробітництво.

Д. Він був лише тимчасовим документом.

14. Питання: Який з наведених чинників є ключовим для перспектив відкриття переговорів про вступ України в ЄС?

А. Наявність двосторонніх угод з країнами-членами ЄС.

Б. Завершення виконання рекомендацій Європейської Комісії.

В. Прийняття Україною всіх законів Європейського Союзу.

Г. Посилення військово-політичної співпраці з країнами-членами ЄС.

Д. Проведення референдуму щодо вступу в ЄС.

15. Питання: Яке юридичне значення мало визнання незалежної України Європейським Співтовариством у грудні 1991 р.?

А. Це було лише символічним актом, який не мав юридичних наслідків.

Б. Це було першим офіційним визнанням України як суб'єкта міжнародного права.

В. Це було юридичним закріпленням асоційованого членства України в ЄС.

Г. Це було визнання лише з боку Європейської Комісії.

Д. Це було лише декларативним актом, що не мав юридичної сили.

Література. Основна: 4, 5, 22, 23, 24, 25, 27. Допоміжна: 2, 11.

Тема 5. Діяльність України в ООН

План заняття:

1. Історичні передумови та обставини вступу України до ООН у 1945 році.

2. Статус Української РСР в ООН: причини окремого членства та його значення для міжнародної суб'єктності України.

3. Участь України в роботі Генеральної Асамблеї ООН: основні ініціативи та виступи.

4. Діяльність України в Раді Безпеки ООН (1948–1949, 1984–1985, 2000–2001, 2016–2017 рр.): внесок та політичне значення.

5. Участь України у миротворчих місіях ООН: основні операції, масштаби та результати.

6. Ініціативи України в рамках ООН щодо питань роззброєння, міжнародної безпеки та ядерної політики.

7. Внесок України у розробку та підтримку резолюцій ООН з прав людини та гуманітарних питань.

8. Діяльність України в ООН у контексті російсько-української війни (2014–2025 рр.): ключові резолюції, дипломатичні зусилля та міжнародна підтримка.

Питання для самоконтролю

1. Які головні причини провалу Ліги Націй як міжнародної організації колективної безпеки?
2. Чи можна вважати ООН « правонаступницею » Ліги Націй?
3. Яке значення мала Сан-Франциська конференція для сучасного міжнародного права?
4. Які принципи міжнародного права закріплено у Статуті ООН?
5. Яке співвідношення між Статутом ООН і Віденською конвенцією про право міжнародних договорів?
6. У чому полягає особливість правосуб'єктності ООН порівняно з регіональними міжнародними організаціями?
7. Які головні органи ООН визначені Статутом?
8. Яке правове співвідношення між Генеральною Асамблеєю та Радою Безпеки?
9. Які спеціалізовані установи входять до системи ООН і на яких правових засадах вони діють?
10. Чому УРСР стала однією із засновниць ООН попри входження до складу СРСР?
11. Чи мала УРСР вплив на формування міжнародних рішень через голосування?
12. Яким чином відбулася «перереєстрація» членства України в ООН після проголошення незалежності?
13. Чи змінилася роль України у Генеральній Асамблеї після 1991 р.?
14. Які ініціативи України були схвалені ООН і стали міжнародно-правовими прецедентами?
15. Яку роль відіграє дипломатична діяльність України в умовах сучасних міжнародних конфліктів?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Питання: Який з перерахованих історичних факторів був ключовим для створення Організації Об'єднаних Націй, на відміну від Ліги Націй?

А. Провал Ліги Націй у запобіганні агресії та відсутність механізмів колективної безпеки.

Б. Економічна депресія, що спричинила глобальні конфлікти та нестабільність у світі.

В. Відсутність в Лізі Націй постійних членів Ради Безпеки з правом вето.

Г. Потреба у створенні глобальної фінансової системи після Другої світової війни.

Д. Неможливість Ліги Націй приймати рішення без одностайної згоди всіх її членів.

2. Питання: Яке юридичне значення має Статут ООН у системі міжнародного права?

А. Він є основним міжнародним договором, що закладає основи міжнародного порядку.

Б. Він є звичайною міжнародною угодою, що регулює відносини між державами.

В. Він має вищу юридичну силу над усіма іншими міжнародними договорами держав-членів ООН.

Г. Він є політичною декларацією, що не має юридично обов'язкової сили.

Д. Він є лише рекомендаційним документом, що регулює діяльність ООН.

3. Питання: Яка з функцій ООН, згідно зі Статутом, вважається пріоритетною та є основою для її діяльності?

А. Розвиток міжнародного співробітництва у сфері культури.

Б. Підтримання міжнародного миру та безпеки.

В. Надання гуманітарної допомоги в зонах стихійних лих.

Г. Захист прав людини та основних свобод.

Д. Сприяння сталому розвитку та економічному прогресу.

4. Питання: Яким чином участь Української РСР у заснуванні ООН відрізняється від її реальної зовнішньополітичної діяльності?

А. УРСР мала право голосу, але її дипломатичні ініціативи були відсутні.

Б. УРСР була одним із засновників, але її зовнішня політика повністю контролювалася Москвою.

В. УРСР мала власні посольства, але вони не були визнані більшістю країн.

Г. УРСР була формальним членом ООН, але не брала участі в засіданнях.

Д. УРСР мала власну армію, але не могла використовувати її без згоди СРСР.

5. Питання: Яке юридичне значення мав перехід України від статусу УРСР до незалежної держави в ООН?

А. Це вимагало нової заяви на вступ до ООН, оскільки Україна стала іншою державою.

Б. Україна зберегла статус члена ООН як правонаступниця УРСР, але її статус змінився на повноправну державу.

В. Це призвело до тимчасового виключення України з ООН.

Г. Це не мало жодного впливу на статус України в ООН.

Д. Це вимагало ратифікації нового Статуту ООН.

6. Питання: Який внесок УРСР у діяльність ООН, незважаючи на обмежену суб'єктність, був найбільш вагомим?

А. Участь у розробці резолюцій з питань захисту прав людини.

Б. Ініціювання міжнародних комісій з питань роззброєння.

В. Розробка та представлення проєктів міжнародних договорів у сфері міжнародного права.

Г. Активна участь у спеціалізованих комісіях, зокрема у розробці документів.

Д. Надання фінансової допомоги програмам ООН.

7. Питання: Яким чином представництво України у керівних органах спеціалізованих установ ООН (ВООЗ, ЮНЕСКО) сприяє її зовнішньополітичним інтересам?

А. Це є лише формальною участю, що не має реального впливу.

Б. Це дозволяє Україні впливати на формування міжнародної політики у сферах культури, науки та охорони здоров'я.

В. Це надає Україні право вето на рішення спеціалізованих установ.

Г. Це є лише символічним актом, що не має реального впливу.

Д. Це забезпечує Україні фінансову допомогу від спеціалізованих установ.

8. Питання: Яке значення для України має її членство у Генеральній Асамблеї ООН?

А. Це дає Україні право вето в Раді Безпеки ООН.

Б. Це надає Україні трибуну для висловлення своєї позиції з питань міжнародного права та політики.

В. Це зобов'язує Україну до виконання всіх рішень Генеральної Асамблеї.

Г. Це є лише формальною участю, яка не має реального впливу.

Д. Це дозволяє Україні самостійно приймати резолюції.

9. Питання: Яка з функцій ООН є найбільш пріоритетною, згідно зі Статутом?

А. Сприяння сталому розвитку.

Б. Запобігання конфліктам.

В. Співробітництво в економічній сфері.

Г. Захист прав людини.

Д. Надання гуманітарної допомоги.

10. Питання: Яким чином незалежна Україна використовує свій статус члена ООН після 1991 р.?

А. Для отримання гуманітарної допомоги від ООН.

Б. Для просування своїх національних інтересів, зокрема в питанні територіальної цілісності.

В. Для отримання фінансової допомоги від ООН.

Г. Для участі у військових операціях ООН.

Д. Для отримання статусу постійного члена Ради Безпеки.

11. Питання: Яка з українських ініціатив в ООН після 1991 року є найбільш значущою для міжнародної безпеки?

А. Ініціативи щодо боротьби з міжнародним тероризмом.

Б. Ініціативи щодо роззброєння та нерозповсюдження ядерної зброї.

В. Ініціативи щодо захисту прав людини.

Г. Ініціативи щодо сприяння сталому розвитку.

Д. Ініціативи щодо захисту довкілля.

12. Питання: Яке юридичне значення має рішення ООН щодо агресії Російської Федерації проти України?

А. Це є лише політичною декларацією, що не має юридичної сили.

Б. Це є рекомендацією, що не зобов'язує Російську Федерацію до виконання.

В. Це є юридично обов'язковим рішенням для всіх членів ООН.

Г. Це є юридичним обґрунтуванням агресії.

Д. Це є лише політичним документом, що не має правових наслідків.

13. Питання: Яке значення для України має її членство в МАГАТЕ?

А. Це надає Україні доступ до ядерної зброї.

Б. Це сприяє співпраці у сфері мирного використання ядерної енергії.

В. Це надає Україні право вето на рішення МАГАТЕ.

Г. Це є лише формальною участю.

Д. Це забезпечує Україні фінансову допомогу.

14. Питання: Яким чином діяльність українських дипломатів в ООН сприяє формуванню рішень ООН?

А. Це дає можливість лише виступати на засіданнях Генеральної Асамблеї.

Б. Це дає можливість брати участь у розробці проектів резолюцій.

В. Це надає можливість лише голосувати за проекти резолюцій.

Г. Це дає можливість лише виступати на засіданнях Ради Безпеки ООН.

Д. Це дає можливість лише виступати на засіданнях спеціалізованих установ ООН.

15. Питання: Чому, незважаючи на членство в ООН, УРСР мала обмежену міжнародну суб'єктність?

А. Тому що УРСР була лише спостерігачем в ООН.

- Б. Тому що зовнішня політика УРСР повністю контролювалася Москвою.
- В. Тому що УРСР не мала власної дипломатичної служби.
- Г. Тому що УРСР не мала права голосу в ООН.
- Д. Тому що УРСР не брала участі в засіданнях ООН.

Література. Основна: 16, 22, 23, 24, 25. Допоміжна: 12.

Змістовий модуль 2

Тема 6. Діяльність України в Раді Європи

План заняття:

1. Передумови та умови вступу України до Ради Європи (1995 р.).
2. Зобов'язання України перед Радою Європи та їхній вплив на внутрішні реформи.
3. Роль Європейського суду з прав людини у захисті прав громадян України: практика виконання рішень.
4. Участь України у роботі Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ): ключові виступи, ініціативи та позиції.
5. Вплив членства у Раді Європи на розвиток українського законодавства у сфері прав людини, демократії та верховенства права.
6. Діяльність України в Комітеті Міністрів Ради Європи: участь та ініціативи.
7. Вплив російсько-української війни на позицію України в Раді Європи: підтримка українських резолюцій, виключення Росії (2022 р.).
8. Участь України у програмах Ради Європи щодо розвитку місцевого самоврядування, медіа, боротьби з корупцією.
9. Значення членства України в Раді Європи для зміцнення її міжнародного авторитету та європейської інтеграції.

Питання для самоконтролю

1. Які геополітичні та правові передумови зумовили вступ України до Ради Європи у 1995 р.?
2. Які умови були поставлені перед Україною для набуття членства в Раді Європи та в чому полягала їхня відмінність від вимог до інших держав-кандидатів?
3. Які ключові зобов'язання взяла на себе Україна перед Радою Європи у 1995 р. і як вони вплинули на реформування судової та конституційної системи держави?
4. У чому полягає роль Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) як інструменту захисту прав громадян України?

5. Проаналізуйте приклади рішень ЄСПЛ проти України: які з них стали прецедентними та мали найбільший вплив на національну правову систему?
6. Які проблеми існують у сфері виконання Україною рішень ЄСПЛ і як вони впливають на міжнародний імідж держави?
7. Яке значення має участь України у Парламентській Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) для формування її зовнішньополітичного курсу?
8. Які ініціативи та виступи українських представників у ПАРЄ можна вважати найбільш вагомими з точки зору захисту національних інтересів?
9. Яку роль відіграє Україна в діяльності Комітету Міністрів Ради Європи та які ініціативи вона просуvalа?
10. Як російсько-українська війна змінила позицію України у Раді Європи?
11. Як участь України у програмах Ради Європи сприяє реформуванню національної правової системи?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Питання: Які ключові передумови та умови мала виконати Україна для вступу до Ради Європи у 1995 році?

А. Відмова від ядерної зброї та впровадження демократичних реформ.

Б. Демократизація політичної системи, забезпечення прав людини та верховенства права.

В. Зміцнення економічних зв'язків з країнами-членами Ради Європи.

Г. Прийняття нової Конституції України.

Д. Вступ до інших міжнародних організацій.

2. Питання: Яке юридичне значення має членство України в Раді Європи для її громадян у сфері захисту прав людини?

А. Воно дає українським громадянам право звертатися до Європейського суду з прав людини після вичерпання національних засобів правового захисту.

Б. Воно надає українським громадянам можливість отримати громадянство однієї з країн-членів Ради Європи.

В. Воно дозволяє українцям брати участь у виборах до Парламентської асамблеї Ради Європи.

Г. Воно зобов'язує Україну відмовитися від смертної кари.

Д. Воно надає Україні право вето на рішення Комітету Міністрів.

3. Питання: В чому полягає основна роль Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) у контексті діяльності України в Раді Європи?

А. ЄСПЛ є міжнародним арбітражним судом, який вирішує міждержавні конфлікти.

Б. ЄСПЛ є інституцією, що розглядає індивідуальні та міждержавні скарги на порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

В. ЄСПЛ надає рекомендації щодо впровадження українського законодавства.

Г. ЄСПЛ здійснює нагляд за виконанням рішень національних судів.

Д. ЄСПЛ є органом, який приймає нові міжнародні договори.

4. Питання: Яке значення для розвитку українського законодавства мало членство у Раді Європи?

А. Воно зобов'язало Україну повністю скопіювати законодавство європейських країн.

Б. Воно сприяло адаптації українського законодавства до європейських стандартів у сфері прав людини та демократії.

В. Воно не мало жодного впливу на законодавство України.

Г. Воно надало Україні право вето на рішення Комітету Міністрів.

Д. Воно сприяло прийняттю лише європейського економічного законодавства.

5. Питання: Яку роль відіграє Парламентська Асамблея Ради Європи (ПАРЄ) у діяльності України в Раді Європи?

А. ПАРЄ є політичною інституцією, що надає Україні право брати участь у дебатах та ухваленні рекомендацій для урядів.

Б. ПАРЄ є судовим органом, що розглядає скарги проти України.

В. ПАРЄ є військовим блоком, що надає допомогу Україні.

Г. ПАРЄ є комітетом, що займається захистом прав людини.

Д. ПАРЄ є економічним органом, що надає фінансову допомогу Україні.

6. Питання: Який ключовий юридичний акт став підставою для виключення Російської Федерації з Ради Європи?

А. Вторгнення Росії до України у 2022 р., що стало грубим порушенням Статуту Ради Європи.

Б. Анексія Криму у 2014 р. та військова агресія на Донбасі.

В. Політичні репресії та порушення прав людини в Росії.

Г. Відмова Росії від співпраці з Радою Європи.

Д. Призупинення членства Росії в ПАРЄ.

7. Питання: Яку роль відіграє Комітет Міністрів Ради Європи у діяльності України?

А. Комітет Міністрів є судовим органом, що розглядає міждержавні скарги.

Б. Комітет Міністрів є головним керівним органом Ради Європи, що приймає юридично обов'язкові рішення та здійснює контроль за їх виконанням.

В. Комітет Міністрів є лише дорадчим органом.

Г. Комітет Міністрів є моніторинговим органом.

Д. Комітет Міністрів є організацією, що надає фінансову допомогу.

8. Питання: Яким чином російсько-українська війна вплинула на позицію України в Раді Європи?

- А. Це призвело до виключення України з Ради Європи.
- Б. Це призвело до виключення Росії, що посилює позицію України.
- В. Це не мало жодного впливу на позицію України.
- Г. Це призвело до призупинення членства України в ПАРЄ.
- Д. Це призвело до згортання співпраці України з Радою Європи.

9. Питання: В чому полягає значення членства України в Раді Європи для зміцнення її міжнародного авторитету?

- А. Воно є лише символічним актом, що не має реального значення.
- Б. Воно надає Україні можливість брати участь у військових операціях.
- В. Воно підтверджує приналежність України до європейської демократичної та правової спільноти.
- Г. Воно надає Україні право вето на рішення Ради Європи.
- Д. Воно забезпечує Україні фінансову допомогу.

10. Питання: Яку роль відіграють програми Ради Європи щодо розвитку місцевого самоврядування в Україні?

- А. Вони є лише дорадчими.
- Б. Вони сприяють впровадженню стандартів, що зміцнюють місцеве самоврядування та демократичні інститути.
- В. Вони надають лише фінансову допомогу.
- Г. Вони є лише інформаційними програмами.
- Д. Вони не мають жодного впливу на місцеве самоврядування в Україні.

11. Питання: Який документ є основним для роботи Ради Європи?

- А. Статут Організації Об'єднаних Націй.
- Б. Європейська конвенція з прав людини.
- В. Статут Ради Європи.
- Г. Договір про Європейський Союз.
- Д. Декларація про державний суверенітет.

12. Питання: Яка з перерахованих нижче подій є наслідком рішення ЄСПЛ у справі «Україна проти Російської Федерації»?

- А. Виключення Росії з Ради Європи.
- Б. Виплата компенсацій українським громадянам.
- В. Звільнення українських полонених.
- Г. Засудження російських військових злочинців.
- Д. Притягнення до відповідальності посадових осіб.

13. Питання: Яка з ініціатив України в ПАРЄ є найбільш значущою для міжнародної політики?

- А. Ініціативи щодо захисту прав людини в окупованому Криму.
- Б. Ініціативи щодо розвитку європейського кіно.
- В. Ініціативи щодо боротьби з корупцією.
- Г. Ініціативи щодо розвитку місцевого самоврядування.
- Д. Ініціативи щодо захисту прав мігрантів.

14. Питання: В чому полягає юридичне значення виконання Україною рішень ЄСПЛ?

- А. Це є лише рекомендацією, що не є обов'язковою.
- Б. Це є юридичним обов'язком, що свідчить про верховенство права.
- В. Це є лише політичним актом.
- Г. Це є лише добровільним актом.
- Д. Це є лише актом, що не має юридичних наслідків.

15. Питання: Яку роль відіграє членство України в Раді Європи для її європейської інтеграції?

- А. Це є лише символічним актом.
- Б. Це є кроком на шляху до членства в ЄС, оскільки Рада Європи є частиною європейської правової системи.
- В. Це є лише кроком до членства в НАТО.
- Г. Це є кроком до членства в ОБСЄ.
- Д. Це є лише частиною політики.

Література. Основна: 7, 9, 10, 13, 15, 17, 20. Допоміжна: 3, 4.

Тема 7. Діяльність України в НАТО

План заняття:

1. Причини утворення НАТО: учасники, органи управління, механізми діяльності.
2. Історичні передумови співпраці України з НАТО після здобуття незалежності.
4. Співробітництво України з НАТО.
5. Вплив російської агресії проти України (з 2014 р.) на динаміку відносин з НАТО.
6. Перспективи вступу України до НАТО: політичні, безпекові та правові аспекти.

Питання для контролю

1. Які геополітичні та безпекові фактори стали причинами створення Організації Північноатлантичного договору (НАТО) у 1949 році?

2. Хто були держави-засновники НАТО та які міжнародно-правові наслідки мало їхнє об'єднання у військово-політичний союз?
3. Які органи управління НАТО (Північноатлантична рада, Генеральний секретар, Військовий комітет тощо) забезпечують функціонування Альянсу та як визначається їхня компетенція?
4. Які основні механізми діяльності НАТО (колективна оборона, консультації, партнерські програми, спільні операції) закріплені у Вашингтонському договорі 1949 року?
5. Які історичні обставини зумовили початок співпраці України з НАТО після проголошення незалежності у 1991 році?
6. У чому полягає значення Будапештського меморандуму (1994 р.) у контексті відносин Україна – НАТО та забезпечення гарантій безпеки?
7. Які етапи проходила еволюція відносин Україна – НАТО від статусу «Партнерство заради миру» до Річних національних програм?
8. Які позитивні та проблемні аспекти можна виокремити у практиці співпраці України з НАТО до 2014 року?
9. Як російська агресія проти України з 2014 року вплинула на характер та динаміку відносин з НАТО?
10. Які конкретні форми допомоги та підтримки з боку НАТО отримала Україна після початку війни на сході України та повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році?
11. Як членство України в НАТО може вплинути на систему європейської та глобальної безпеки?
12. У чому полягає правова природа «відкритих дверей» НАТО і як вона корелює з перспективами вступу України?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Питання: Який ключовий юридичний документ є основоположним для утворення НАТО та визначає його основні цілі та принципи?

А. Договір про Європейський Союз (Маастрихтський договір).

Б. Атлантична хартія, яка заклала основи майбутнього військово-політичного союзу.

В. Вашингтонський договір, який закріплює принцип колективної оборони.

Г. Статут Організації Об'єднаних Націй, що є основою міжнародної безпеки.

Д. Гельсінський заключний акт.

2. Питання: Який юридичний акт став першою офіційною заявою України про співпрацю з НАТО після здобуття незалежності?

А. Акт проголошення незалежності України.

Б. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство з Російською Федерацією.

В. Закон України про основи національної безпеки.

Г. Підписання Україною Рамкового документа програми "Партнерство заради миру".

Д. Конституція України.

3. Питання: Яке юридичне значення має План дій щодо членства в НАТО (ПДЧ) для країни-претендента?

А. Це є юридичним зобов'язанням НАТО прийняти країну-претендента.

Б. Це є форматом співробітництва, що не гарантує вступу.

В. Це є формальним запрошенням до вступу.

Г. Це є політичним зобов'язанням країни-претендента виконати низку вимог, необхідних для членства.

Д. Це є інструментом, що не має жодного юридичного значення.

4. Питання: В чому полягає основна відмінність між статусом партнера НАТО та статусом кандидата на членство?

А. Статус партнера означає, що країна не має наміру вступати до НАТО, тоді як кандидат має.

Б. Статус партнера не передбачає автоматичних гарантій колективної безпеки, тоді як кандидат на членство отримує їх.

В. Статус партнера не передбачає співпраці, тоді як кандидат на членство передбачає.

Г. Статус кандидата означає, що країна має намір вступити до НАТО.

Д. Статус партнера не передбачає участі у військових операціях НАТО.

5. Питання: Який вплив на відносини України з НАТО мала військова агресія Росії, що розпочалася у 2014 році?

А. Це призвело до згорання співробітництва між Україною та НАТО.

Б. Це сприяло посиленню військово-технічної співпраці та політичного діалогу між Україною та НАТО.

В. Це не мало жодного впливу на динаміку відносин між Україною та НАТО.

Г. Це призвело до виключення України зі всіх програм НАТО.

Д. Це стало причиною призупинення членства України в НАТО.

6. Питання: Який ключовий політичний та правовий аспект перспективи вступу України до НАТО є найбільш дискусійним?

А. Необхідність ратифікації протоколу про вступ усіма країнами-членами НАТО.

Б. Політичне рішення щодо прийняття України як члена НАТО.

В. Виконання Україною всіх критеріїв, що висуваються до країн-претендентів.

Г. Вирішення конфлікту з Росією та відновлення територіальної цілісності України.

Д. Забезпечення фінансових та економічних аспектів членства в НАТО.

7. Питання: Яке юридичне значення для України має її статус «партнера з розширеними можливостями» в рамках НАТО?

А. Це надає Україні гарантії колективної оборони.

Б. Це надає Україні додаткові можливості для співпраці та обміну інформацією.

В. Це дає Україні право вето на рішення НАТО.

Г. Це є лише політичним актом.

Д. Це є юридичним зобов'язанням НАТО прийняти Україну до своїх лав.

8. Питання: Яким чином російська агресія з 2014 р. змінила зовнішньополітичний курс України щодо НАТО?

А. Це призвело до повної відмови України від співпраці з НАТО.

Б. Це прискорило процес євроатлантичної інтеграції та зробило її стратегічною метою.

В. Це не мало жодного впливу на зовнішньополітичний курс.

Г. Це призвело до згорання військової співпраці з НАТО.

Д. Це призвело до переходу України на нейтральний статус.

9. Питання: Який юридичний документ закріплює право України на участь у євроатлантичних структурах безпеки?

А. Декларація про державний суверенітет України.

Б. Конституція України, яка закріплює стратегічний курс на набуття членства в НАТО.

В. Закон України про основи національної безпеки.

Г. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство з Російською Федерацією.

Д. Будапештський меморандум.

10. Питання: В чому полягає основна відмінність між Радою Україна-НАТО та Комісією Україна-НАТО?

А. Рада є лише політичним консультативним органом, а Комісія є військовим.

Б. Рада є політичним органом, а Комісія - органом, який приймає юридично обов'язкові рішення.

В. Рада є вищим органом, що підвищила рівень політичного діалогу та ухвалення спільних рішень.

Г. Рада є лише тимчасовим органом, а Комісія є постійним.

Д. Це тотожні поняття, що не мають суттєвих відмінностей.

11. Питання: Який юридичний аспект є ключовим для вступу країни до НАТО?

- А. Успішне проведення економічних реформ.
- Б. Виконання вимог щодо демократизації та верховенства права.
- В. Прийняття законів, які відповідають стандартам НАТО.
- Г. Успішне проведення референдуму щодо вступу.
- Д. Отримання згоди всіх членів НАТО.

12. Питання: Який документ є юридичною основою для співробітництва України та НАТО?

- А. Хартія про особливе партнерство між Україною та НАТО.
- Б. Меморандум про взаєморозуміння.
- В. План дій щодо членства в НАТО.
- Г. Програма індивідуального партнерства.
- Д. Вашингтонський договір.

13. Питання: Який юридичний наслідок матиме вступ України до НАТО?

- А. Україна втратить свій суверенітет.
- Б. Україна отримає гарантії колективної оборони.
- В. Україна буде зобов'язана брати участь у всіх військових операціях.
- Г. Україна буде зобов'язана збільшити свій військовий бюджет.
- Д. Україна втратить право на нейтралітет.

14. Питання: Яким чином російська агресія проти України у 2022 році вплинула на перспективи вступу України до НАТО?

- А. Це призвело до закриття дверей НАТО для України.
- Б. Це посилило підтримку вступу України з боку країн-членів НАТО.
- В. Це не мало жодного впливу.
- Г. Це призвело до призупинення співпраці.
- Д. Це призвело до виключення України з програми "Партнерство заради миру".

15. Питання: Яке юридичне значення має політична декларація щодо підтримки вступу України до НАТО?

- А. Вона є юридично обов'язковою для всіх членів НАТО.
- Б. Вона є лише політичним актом.
- В. Вона є юридичним зобов'язанням.
- Г. Вона є лише декларативною.
- Д. Вона не має жодного юридичного значення.

Література. Основна: 2, 3, 22, 23, 24, 25, 27 . Допоміжна: 1, 7, 8, 9.

Тема 8. Діяльність України в ОБСЄ

План заняття:

1. Створення НБСЄ: мета, учасники, механізми діяльності.
2. Вступ України в ОБСЄ. Діяльність в організації.
3. Роль ОБСЄ у врегулюванні української кризи.

Питання для самоконтролю

1. Які геополітичні та міжнародно-правові фактори зумовили створення Ради з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЄ) у 1975 році?
2. Які держави стали учасниками Гельсінського заключного акта та яке їхнє значення для формування нової системи європейської безпеки?
3. Які головні принципи міжнародного права закріплено у Гельсінському заключному акті НБСЄ (1975 р.), та яким чином вони вплинули на розвиток міжнародних відносин у Європі?
4. Які організаційні механізми та інститути діяльності НБСЄ/ОБСЄ забезпечують її функціонування?
5. Які фактори та міжнародні обставини сприяли вступу України до ОБСЄ після проголошення незалежності?
6. Які правові та політичні механізми застосовує ОБСЄ для врегулювання української кризи, зокрема після агресії Російської Федерації проти України з 2014 року?
7. Які основні проблеми та виклики постають перед ОБСЄ у процесі моніторингу ситуації в Україні?
8. Як можна оцінити ефективність діяльності ОБСЄ у забезпеченні миру та безпеки в Україні?
9. Чи має ОБСЄ достатній міжнародно-правовий інструментарій для впливу на держави-учасниці, які порушують принципи міжнародного права?
10. Яке значення для України має подальша співпраця з ОБСЄ в умовах триваючої російсько-української війни?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Питання: Який ключовий юридичний документ став основою для створення Ради з безпеки і співробітництва в Європі (НБСЄ) та її трансформації в ОБСЄ?

А. Віденський документ, що регулював взаємодію у сфері військової безпеки.

Б. Паризька хартія, що трансформувала НБСЄ в повноцінну міжнародну організацію ОБСЄ.

В. Гельсінський заключний акт, який заклав основи співробітництва в Європі.

Г. Будапештський меморандум, який забезпечив гарантії безпеки для України.

Д. Договір про звичайні збройні сили в Європі.

2. Питання: Яке юридичне значення мав вступ України до НБСЄ у 1992 році?

А. Це було лише символічним актом, що не мав юридичних наслідків.

Б. Це стало юридичним визнанням України як повноправного суб'єкта міжнародних відносин.

В. Це дало Україні право вето на рішення ОБСЄ.

Г. Це було тимчасовим заходом, що діяв до моменту вступу в ООН.

Д. Це призвело до автоматичного визнання України іншими державами.

3. Питання: Яку роль відіграла ОБСЄ у врегулюванні кризи в Україні після початку російської агресії у 2014 році?

А. ОБСЄ надавала лише гуманітарну допомогу постраждалим.

Б. ОБСЄ стала посередником у переговорах та розгорнула Спеціальну моніторингову місію.

В. ОБСЄ надавала лише фінансову допомогу Україні.

Г. ОБСЄ надавала військову допомогу Україні.

Д. ОБСЄ не мала жодного впливу на врегулювання конфлікту.

4. Питання: Яку правову основу для діяльності Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні мав її мандат?

А. Мандат був виданий Радою Безпеки ООН.

Б. Мандат був виданий ОБСЄ для сприяння діалогу та зменшення напруги.

В. Мандат був наданий лише Україною, без згоди інших держав.

Г. Мандат був виданий ЄС для спостереження за ситуацією.

Д. Мандат був виданий Росією для спостереження за конфліктом.

5. Питання: Який принцип, закріплений у Гельсінському заключному акті, був найбільш грубо порушений під час російської агресії проти України?

А. Принцип мирного врегулювання спорів.

Б. Принцип суверенної рівності держав.

В. Принцип непорушності кордонів.

Г. Принцип поваги до прав людини.

Д. Принцип співробітництва між державами.

6. Питання: Яке юридичне значення має трансформація НБСЄ в ОБСЄ в 1995 році?

А. ОБСЄ стала повноцінною міжнародною організацією, що мала юридичну правосуб'єктність.

Б. ОБСЄ стала лише політичним форумом для обговорень.

В. ОБСЄ стала військово-політичним блоком.

Г. ОБСЄ стала економічним співтовариством.

Д. ОБСЄ стала лише гуманітарною організацією.

7. Питання: Яким чином участь України в ОБСЄ сприяє її національним інтересам?

А. Це дає Україні право вето на рішення ОБСЄ.

Б. Це надає Україні політичну платформу для просування своїх інтересів.

В. Це дає Україні можливість отримувати військову допомогу.

Г. Це надає Україні право втручатися у внутрішні справи інших держав.

Д. Це дає Україні право на вихід з ОБСЄ.

8. Питання: Яке юридичне значення мають рішення ОБСЄ щодо української кризи?

А. Вони є юридично обов'язковими для всіх держав-членів ОБСЄ.

Б. Вони є лише політичними рекомендаціями, що не мають обов'язкової сили.

В. Вони є лише політичними деклараціями, що не мають юридичних наслідків.

Г. Вони є юридично обов'язковими лише для України.

Д. Вони є юридично обов'язковими лише для Росії.

9. Питання: Яку роль відіграє Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні?

А. Вона є військовим контингентом, що здійснює миротворчі операції.

Б. Вона є цивільною місією, що здійснює моніторинг ситуації та сприяє діалогу.

В. Вона є гуманітарною місією, що надає допомогу.

Г. Вона є економічною місією, що сприяє економічному розвитку.

Д. Вона є політичною місією, що веде переговори.

10. Питання: Який ключовий принцип, закріплений в Гельсінському заключному акті, був порушений анексією Криму?

А. Принцип суверенної рівності держав.

Б. Принцип непорушності кордонів.

В. Принцип поваги до прав людини.

Г. Принцип мирного врегулювання спорів.

Д. Принцип співробітництва.

11. Питання: Яким чином ОБСЄ може допомогти у врегулюванні конфлікту на Донбасі?

А. Шляхом військової інтервенції та миротворчої операції.

Б. Шляхом сприяння діалогу між сторонами, моніторингу та медіації.

В. Шляхом фінансової та економічної допомоги Україні.

Г. Шляхом політичного тиску на Росію.

Д. Шляхом надання гуманітарної допомоги.

12. Питання: Який з органів ОБСЄ відіграв ключову роль у врегулюванні української кризи?

- А. Парламентська Асамблея ОБСЄ.
- Б. Постійна Рада ОБСЄ.
- В. Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів і прав людини.
- Г. Секретаріат ОБСЄ.
- Д. Центр ОБСЄ в Україні.

13. Питання: Яким чином Спеціальна моніторингова місія ОБСЄ в Україні відрізняється від інших місій?

- А. Вона є лише цивільною місією, яка не має військових спостерігачів.
- Б. Вона є військовою місією, яка не має цивільних спостерігачів.
- В. Вона є гуманітарною місією, яка надає допомогу.
- Г. Вона є політичною місією, яка не має спостерігачів.
- Д. Вона є економічною місією, яка сприяє розвитку.

14. Питання: Яке юридичне значення має Гельсінський заключний акт?

- А. Це був перший міжнародний договір, що встановлював межі.
- Б. Це був юридично обов'язковий договір, що регулював міжнародні відносини.
- В. Це була політична декларація, що не мала юридичної сили.
- Г. Це був міжнародний договір, що закріплював суверенітет.
- Д. Це був міжнародний договір, що регулював права людини.

15. Питання: В чому полягає основна мета ОБСЄ?

- А. У підтримці миру і безпеки в Європі.
- Б. У підтримці сталого розвитку.
- В. У захисті прав людини.
- Г. У сприянні економічному розвитку.
- Д. У сприянні розвитку демократії.

Література. Основна: 22, 23, 24, 25, 27. Допоміжна: 4, 7.

Тема 9. Євроінтеграційний вибір України: еволюція відносин

План заняття:

1. Еволюція відносин Україна – ЄС: визнання незалежності та ухвалення.
2. Угоди по партнерство та співробітництво.
3. Діяльність Представництв ЄС в Україні та України ЄС.
4. Європейська політика сусідства ЄС.
5. Східне партнерство: проєкт для України.

Питання для самоконтролю

1. Якими були правові та політичні передумови визнання Європейським Союзом незалежності України у 1991 році?
2. Які основні кроки ЄС та України у 1990-х роках визначили рамки подальшої співпраці?
3. Яке значення має Угода про партнерство та співробітництво (1994 р., чинна з 1998 р.) для розвитку правових основ взаємин Україна – ЄС?
4. Які правові та політичні наслідки для України мало рішення Європейської Ради від 23 червня 2022 року про надання статусу кандидата в члени ЄС?
5. Як змінилася структура діалогу «Україна – ЄС» після початку повномасштабної агресії РФ?
6. Які критерії Копенгагенські та Маастрихтські Україна зобов'язалася виконати у процесі переговорів про членство, та які з них є найскладнішими?
7. Які перспективи для того, щоб Україна стала повноправним членом ЄС?
8. Яку роль відіграють висновки Європейської комісії 2023–2024 років у визначенні динаміки переговорного процесу?
9. Як реалізуються внутрішні реформи в Україні у сферах верховенства права, антикорупційної політики, дотримання прав людини відповідно до вимог ЄС?
10. Які зміни у конституційно-правовій системі України зумовлені процесом євроінтеграції (судова влада, децентралізація, антикорупційні органи)?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Питання: Яке юридичне значення мало визнання незалежності України Європейським Співтовариством у грудні 1991 року для подальшої еволюції відносин Україна – ЄС?

А. Це було першим офіційним визнанням України як суб'єкта міжнародного права, що відкрило шлях до встановлення дипломатичних відносин.

Б. Це було лише політичною декларацією, яка не мала юридично обов'язкової сили для країн-членів ЄС.

В. Це дало Україні право вето на рішення Ради Європи та Європейського Союзу.

Г. Це було юридичним закріпленням асоційованого членства України в ЄС.

Д. Це було лише символічним актом, який не мав реальних наслідків.

2. Питання: Яке юридичне значення мала Угода про партнерство та співробітництво, підписана Україною та ЄС у 1994 році, для еволюції їхніх відносин?

А. Це був перший рамковий документ, який закладав основи для політичного діалогу та економічної співпраці.

Б. Це був перший юридичний акт, що надавав Україні статус кандидата на членство в ЄС.

В. Це був договір про вільну торгівлю, що не передбачав політичного співробітництва.

Г. Це була лише політична декларація, яка не мала юридично обов'язкової сили.

Д. Це був тимчасовий договір, що діяв до моменту підписання Угоди про асоціацію.

3. Питання: Яка з наведених функцій Представництва ЄС в Україні є ключовою для розвитку відносин між Україною та ЄС?

А. Надання гуманітарної допомоги у зонах конфліктів та стихійних лих.

Б. Представництво інтересів Європейського Союзу та реалізація політики ЄС.

В. Збір інформації про політичну ситуацію в Україні.

Г. Надання фінансової та технічної допомоги.

Д. Розробка та впровадження політичних реформ.

4. Питання: Яке юридичне значення мала Європейська політика сусідства (ЄПС) для європейського вибору України?

А. ЄПС була політикою, що надавала Україні право стати асоційованим членом ЄС.

Б. ЄПС була розроблена для країн, що не мали перспективи членства в ЄС, але прагнули тіснішої співпраці.

В. ЄПС була програмою, що надавала Україні фінансову та технічну допомогу.

Г. ЄПС була лише політичною декларацією, що не мала обов'язкової сили.

Д. ЄПС була політикою, що не мала жодного впливу на відносини України та ЄС.

5. Питання: В чому полягає принципова відмінність «Східного партнерства» від попередніх програм ЄС для України?

А. «Східне партнерство» надавало Україні можливість отримати статус асоційованого члена ЄС.

Б. «Східне партнерство» було ініціативою, яка передбачала більш глибоку політичну асоціацію та економічну інтеграцію.

В. «Східне партнерство» було лише економічним співробітництвом.

Г. «Східне партнерство» було лише політичною декларацією.

Д. «Східне партнерство» було лише програмою, що надавала фінансову допомогу.

6. Питання: Який юридичний документ є ключовим для реалізації «Східного партнерства»?

- А. Угода про партнерство і співробітництво.
- Б. Угода про асоціацію між Україною та ЄС.
- В. План дій Україна – ЄС.
- Г. Договір про вільну торгівлю.
- Д. Меморандум про взаєморозуміння.

7. Питання: Яку роль відіграє Представництво України при Європейському Союзі?

- А. Воно є лише символічним.
- Б. Воно є головною дипломатичною установою, що представляє інтереси України та сприяє розвитку співробітництва.
- В. Воно є економічною установою, що сприяє економічному розвитку.
- Г. Воно є лише консультативним органом.
- Д. Воно є тимчасовим.

8. Питання: Яке значення для євроінтеграційного курсу України мала Європейська політика сусідства?

- А. Вона надала Україні можливість отримати фінансову допомогу.
- Б. Вона заклала основи для проведення реформ.
- В. Вона надала Україні право на асоційоване членство.
- Г. Вона визначила Україну як ключового партнера.
- Д. Вона не мала жодного значення.

9. Питання: Який юридичний аспект був ключовим для Угоди про партнерство та співробітництво?

- А. Він був першим міжнародним договором, що регулював відносини між Україною та ЄС.
- Б. Він був лише політичною декларацією.
- В. Він був лише тимчасовим документом.
- Г. Він був лише договором про співробітництво.
- Д. Він був лише договором про партнерство.

10. Питання: Яким чином Європейська політика сусідства відрізняється від інших програм ЄС?

- А. Вона надавала Україні можливість стати членом ЄС.
- Б. Вона надавала можливість отримати фінансову допомогу.
- В. Вона не мала перспективи членства для України.
- Г. Вона була спрямована на східні країни.
- Д. Вона була спрямована на європейські країни.

11. Питання: Яке значення для європейського вибору України мав «Східне партнерство»?

- А. Це була лише політична декларація.

Б. Це була ініціатива, що надавала Україні можливість отримати статус кандидата на членство в ЄС.

В. Це була програма, що надавала фінансову допомогу.

Г. Це була програма, що сприяла економічному розвитку.

Д. Це була програма, що сприяла політичній асоціації.

12. Питання: Який з наведених інструментів є ключовим для реалізації «Східного партнерства»?

А. Угода про партнерство та співробітництво.

Б. Угода про асоціацію між Україною та ЄС.

В. План дій Україна – ЄС.

Г. Договір про вільну торгівлю.

Д. Меморандум про взаєморозуміння.

13. Питання: Яка з наведених цілей є ключовою для Представництва ЄС в Україні?

А. Сприяння розвитку економічного співробітництва.

Б. Представництво інтересів Європейського Союзу.

В. Захист прав людини.

Г. Сприяння розвитку демократії.

Д. Сприяння розвитку культури.

14. Питання: Яким чином «Східне партнерство» сприяє європейській інтеграції України?

А. Воно надає Україні можливість отримати фінансову допомогу.

Б. Воно надає Україні можливість отримати статус кандидата на членство.

В. Воно надає Україні можливість отримати статус асоційованого члена.

Г. Воно надає Україні можливість отримати право на вільну торгівлю.

Д. Воно надає Україні можливість отримати право на безвізовий режим.

15. Питання: Яке юридичне значення має Угода про партнерство та співробітництво?

А. Це був перший міжнародний договір, що регулював політичні та економічні відносини між Україною та ЄС.

Б. Це був лише політичний акт.

В. Це був лише тимчасовий документ.

Г. Це був лише договір.

Д. Це був лише декларативний.

Література. Основна: 22, 23, 24, 25, 26, 27. Допоміжна: 11.

Тема 10. Вплив російської агресії на місце України в сучасній системі міжнародних відносин

План заняття:

1. Доагресійний період: Місце України до 2014 року.
2. Перший етап агресії (2014-2022): Зміна курсу
3. Повномасштабна агресія (з 24 лютого 2022): Кардинальні трансформації
4. Нове місце України: Ключовий гравець у системі міжнародних відносин (Відбудова безпекової архітектури: Роль України як гаранта миру в Європі. Глобальна продовольча безпека: Значення України як житниці світу).
5. Україна як приклад для інших країн: Демократичний опір авторитаризму.

Питання для самоконтролю

1. Як можна охарактеризувати зовнішньополітичний курс України 1991–2013 рр. – між нейтралітетом, позаблоковістю та європейським вибором?
2. Які міжнародно-правові гарантії суверенітету та територіальної цілісності України існували до 2014 року та чому вони не були дієвими?
3. Чим пояснюється трансформація зовнішньополітичного курсу України у напрямку ЄС та НАТО після 2014 року?
4. Яку роль відігравали Мінські домовленості та Нормандський формат у спробах врегулювання збройного конфлікту?
5. Чи можна розглядати дії РФ у 2014–2022 рр. як «збройну агресію» у розумінні Статуту ООН та Резолюції ГА ООН 3314 (1974)?
6. Які міжнародно-правові механізми відповідальності держави-агресора актуалізувалися після 24 лютого 2022 року (міжнародні трибунали, компенсаційні механізми)?
7. Чи існує кодифікація «права на опір» у міжнародному праві на основі досвіду України?

Тестові завдання для самоконтролю

1. Питання: Яку роль, згідно з міжнародно-правовими доктринами, відіграла Україна в системі міжнародних відносин до 2014 року?

- А. Україна позиціонувала себе як ключовий союзник НАТО.
- Б. Україна позиціонувала себе як міст між Росією та Європою.
- В. Україна позиціонувала себе як лідер серед країн «Східного партнерства».
- Г. Україна позиціонувала себе як лідер серед країн Балтійського моря.
- Д. Україна позиціонувала себе як лідер серед країн Африки.

2. Питання: Який юридичний акт став ключовим для зміни зовнішньополітичного курсу України після початку російської агресії у 2014 році?

А. Закон про основи національної безпеки, що скасував позаблоковий статус України.

- Б. Закон про засади внутрішньої політики України.
- В. Закон про основи зовнішньої політики України.
- Г. Закон про основи територіальної цілісності України.
- Д. Закон про основи економічної політики України.

3. Питання: Яке юридичне значення для України мав початок повномасштабної російської агресії 24 лютого 2022 року з точки зору її місця в системі міжнародних відносин?

А. Україна перетворилася на ключового гравця, який кардинально трансформував архітектуру європейської безпеки.

Б. Україна перетворилася на державу, яка втратила свою міжнародно-правову суб'єктність.

В. Україна перетворилася на державу, яка втратила свою територіальну цілісність.

Г. Україна перетворилася на державу, яка втратила свій суверенітет.

Д. Україна перетворилася на державу, яка втратила свою незалежність.

4. Питання: Яку роль відіграє Україна в сучасній системі міжнародних відносин як гаранта миру в Європі?

А. Україна є лише жертвою агресії, яка не має впливу на європейську безпеку.

Б. Україна є ключовим гравцем, який відіграє вирішальну роль у відбитті агресії.

В. Україна є лише спостерігачем, який не має впливу на європейську безпеку.

Г. Україна є лише державою, яка потребує фінансової допомоги.

Д. Україна є державою, яка потребує військової допомоги.

5. Питання: З погляду міжнародного права, яке значення має роль України як житниці світу для глобальної продовольчої безпеки?

А. Україна є лише постачальником зерна, що не має впливу на світову економіку.

Б. Україна є ключовим гравцем, який відіграє вирішальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки.

В. Україна є лише державою, яка потребує фінансової допомоги.

Г. Україна є лише державою, яка потребує військової допомоги.

Д. Україна є державою, яка потребує гуманітарної допомоги.

6. Питання: Яким чином російська агресія проти України вплинула на інші країни світу?

А. Це призвело до згортання співробітництва між країнами.

Б. Це стало прикладом для інших країн щодо демократичного опору авторитаризму.

В. Це не мало жодного впливу на інші країни світу.

Г. Це призвело до призупинення співробітництва.

Д. Це призвело до згортання військової співпраці.

7. Питання: Який ключовий принцип міжнародного права був порушений під час російської агресії проти України?

А. Принцип мирного врегулювання спорів.

Б. Принцип суверенної рівності держав.

В. Принцип непорушності кордонів.

Г. Принцип поваги до прав людини.

Д. Принцип співробітництва між державами.

8. Питання: Яке юридичне значення для України мав початок повномасштабної російської агресії з точки зору її місця в системі міжнародних відносин?

А. Україна перетворилася на державу-ізгоя.

Б. Україна перетворилася на ключового гравця, який відіграє вирішальну роль у зміні європейської архітектури безпеки.

В. Україна перетворилася на державу, яка втратила свою міжнародно-правову суб'єктність.

Г. Україна перетворилася на державу, яка втратила свою територіальну цілісність.

Д. Україна перетворилася на державу, яка втратила свій суверенітет.

9. Питання: Яку роль відіграє Україна в сучасній системі міжнародних відносин як приклад для інших країн?

А. Україна є прикладом для інших країн, які прагнуть до нейтрального статусу.

Б. Україна є прикладом для інших країн, які прагнуть до демократичного опору авторитаризму.

В. Україна є прикладом для інших країн, які прагнуть до економічної стабільності.

Г. Україна є прикладом для інших країн, які прагнуть до військової співпраці.

Д. Україна є прикладом для інших країн, які прагнуть до гуманітарної допомоги.

10. Питання: Яким чином російська агресія вплинула на міжнародну спільноту?

А. Це призвело до згортання співробітництва між країнами.

Б. Це призвело до консолідації міжнародної спільноти у підтримці України.

В. Це не мало жодного впливу на міжнародну спільноту.

Г. Це призвело до розколу міжнародної спільноти.

Д. Це призвело до згортання військової співпраці.

11. Питання: Яке юридичне значення для України мав початок повномасштабної російської агресії?

- А. Україна втратила свій суверенітет.
- Б. Україна отримала право на колективну оборону.
- В. Україна втратила свою міжнародно-правову суб'єктність.
- Г. Україна отримала право на військову допомогу.
- Д. Україна втратила свою територіальну цілісність.

12. Питання: Яким чином російська агресія проти України вплинула на її місце в системі міжнародних відносин?

- А. Україна перетворилася на державу-ізгоя.
- Б. Україна перетворилася на ключового гравця, що відіграє важливу роль у формуванні європейської безпеки.
- В. Україна перетворилася на державу, яка втратила свою міжнародно-правову суб'єктність.
- Г. Україна перетворилася на державу, яка втратила свою територіальну цілісність.
- Д. Україна перетворилася на державу, яка втратила свій суверенітет.

13. Питання: Яку роль відіграє Україна в сучасній системі міжнародних відносин як гаранта миру в Європі?

- А. Україна є лише жертвою агресії, яка не має впливу на європейську безпеку.
- Б. Україна є ключовим гравцем, який відіграє вирішальну роль у відбитті агресії.
- В. Україна є лише спостерігачем, який не має впливу на європейську безпеку.
- Г. Україна є лише державою, яка потребує фінансової допомоги.
- Д. Україна є державою, яка потребує військової допомоги.

14. Питання: Яким чином російська агресія проти України вплинула на глобальну продовольчу безпеку?

- А. Це не мало жодного впливу.
- Б. Це призвело до дефіциту продовольства та зростання цін на зерно.
- В. Це призвело до збільшення виробництва продовольства.
- Г. Це призвело до зменшення виробництва продовольства.
- Д. Це призвело до дефіциту продовольства.

15. Питання: Яку роль відіграє Україна в сучасній системі міжнародних відносин як приклад для інших країн?

- А. Україна є прикладом для інших країн, які прагнуть до нейтрального статусу.

Б. Україна є прикладом для інших країн, які прагнуть до демократичного опору авторитаризму.

В. Україна є прикладом для інших країн, які прагнуть до економічної стабільності.

Г. Україна є прикладом для інших країн, які прагнуть до військової співпраці.

Д. Україна є прикладом для інших країн, які прагнуть до гуманітарної допомоги.

Література. Основна: 8, 14, 18, 21. Допоміжна: 7, 8, 9.

3. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Самостійна підготовка здобувачів вищої освіти у межах вивчення освітньої компоненти «Україна в системі міжнародних відносин» виступає важливим чинником для поглиблення теоретичних знань та формування практичних компетентностей. Цей вид освітньої діяльності спрямований на активне засвоєння нового навчального матеріалу, розвиток аналітичного мислення та вміння застосовувати отримані знання у межах конкретних юридичних ситуацій.

Основними формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти у цьому випадку є:

- поглиблене опрацювання матеріалів лекційних занять та рекомендованої навчально-наукової літератури відповідно до тематичних розділів освітньої компоненти;
- підготовка до активної участі в обговореннях відповідних тем практичних (семінарських) занять;
- підготовка письмових відповідей на блок питань для самоконтролю з відповідних тем;
- використання ресурсів електронних інформаційних мереж для розширення кола джерел інформації, необхідних для якісної підготовки до практичних (семінарських) занять;
- вивчення окремих тем, що виносяться на самостійне опрацювання, складання до них письмових конспектів.

Ефективність виконання самостійної роботи здобувачами вищої освіти оцінюється через систему поточного та підсумкового контролю. Основними формами виявлення результативності та ефективності самостійного вивчення є представлення та обговорення підготовлених доповідей, участь у поточному модульному контролі знань, аналіз і перевірка письмових відповідей, а також підсумкове оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в межах сесійного періоду.

4. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

В умовах функціонування кредитно-модульної системи організації освітнього процесу однією з ключових форм є індивідуальна навчальна діяльність здобувачів вищої освіти. У межах вивчення освітньої компоненти «Україна в системі міжнародних відносин» така форма роботи передбачає самостійне виконання реферативного дослідження з обраної тематики, а також підготовку мультимедійної презентації, яка розкриває основні положення обраного питання.

Теми для написання рефератів та створення мультимедійної презентації:

1. Трансформація типів міжнародних систем: від Вестфальського миру до сучасної багатополярності.
2. Основні актори міжнародних відносин: еволюція ролі держав та недержавних суб'єктів.
3. Методологічні підходи до аналізу міжнародних відносин: класичні теорії та сучасні концепції.
4. Україна в геополітичній структурі сучасного світу: виклики та перспективи.
5. Формування зовнішньополітичної суб'єктності держави: правові та історичні аспекти.
6. Київська Русь у європейському дипломатичному просторі: міжнародно-правове значення договорів з Візантією.
7. Дипломатична практика Галицько-Волинського князівства: європейський вимір.
8. Визвольна війна XVII ст. як чинник становлення міжнародної правосуб'єктності України.
9. Дипломатичні орієнтири гетьманської держави: між Москвою та Європою.
10. Іван Мазепа у системі міжнародних відносин початку XVIII ст.: дипломатичний вимір.
11. Міжнародна діяльність Української Народної Республіки: від декларацій до договорів.
12. Західноукраїнська Народна Республіка: спроби міжнародної легалізації.
13. Міжнародно-правові причини невдач закріплення державності України у 1917–1921 рр.
14. Українська РСР як суб'єкт міжнародних відносин: правовий статус і дипломатична практика.
15. Визнання незалежності України у 1991 р.: міжнародно-правові наслідки Біловезьких угод.
16. Декларація про державний суверенітет України 1990 р. як основа для зовнішньої політики.
17. Основні напрями зовнішньої політики України (1993 р.): концептуальні положення та їхня реалізація.
18. Багатовекторність у зовнішній політиці України: теоретико-правовий аналіз.
19. Участь України у міжнародних організаціях у 1990-х роках: перспективи інтеграції.
20. Європейський вибір України: передумови та формування курсу на інтеграцію.

21. Угода про партнерство і співробітництво з ЄС (1994 р.): значення для становлення євроінтеграційного курсу.
22. Європейська політика сусідства як чинник модернізації України.
23. План дій Україна – ЄС (2005 р.): етапи реалізації та виклики.
24. Угода про асоціацію Україна – ЄС: правові зобов'язання та механізми імплементації.
25. Правові наслідки безвізового режиму України з ЄС для мобільності населення.
26. Євроінтеграційні реформи України: політико-правові аспекти трансформації держави.
27. Україна в системі ООН: етапи розвитку статусу та міжнародних ініціатив.
28. Участь України у миротворчих операціях ООН: правовий та політичний вимір.
29. Україна в Раді Безпеки ООН: здобутки та дипломатичні виклики.
30. Ініціативи України в ООН у сфері роззброєння та ядерної безпеки.
31. Україна в Раді Європи: політико-правове значення членства.
32. Роль Європейського суду з прав людини у захисті прав громадян України.
33. Вплив членства в Раді Європи на реформування українського законодавства.
34. Україна та НАТО: правові та безпекові аспекти співробітництва.
35. Перспективи вступу України до НАТО: міжнародно-правові та політичні дилеми.
36. Роль ОБСЄ у врегулюванні конфліктів: український контекст.
37. Східне партнерство як платформа для інтеграції України до ЄС.
38. Трансформація міжнародного статусу України під впливом російської агресії.
39. Україна як суб'єкт відбудови нової безпекової архітектури Європи.
40. Глобальна продовольча безпека та роль України як ключового постачальника зернових.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Teremetskyi, V., Tokarieva, K., Myronenko, M., Mishchuk, I., Melnychuk, Y. Mediation in administrative and legal disputes in Ukraine: a European perspective (Медіація в адміністративно-правових спорах в Україні: європейська перспектива).(2023). Mediation in administrative and legal disputes in Ukraine: a European perspective. Amazonia Investiga, 12(70). С. 200-209. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.70.10.18>.
2. Вітович В. Україна в системі міжнародних відносин: історія та сучасність. Київ : Наукова думка, 2020. 312 с.
3. Гарасимчук О. С. Безпекова політика України в умовах гібридної війни. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2022. 190 с.
4. Зовнішньополітична стратегія України на 2021–2025 роки: Указ Президента України від 26.08.2021 № 448/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 68.
5. Каспрук В. П. Геополітичні орієнтири України: між ЄС та РФ. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2020. 198 с.
6. Копійка В. В., Кордонський В. В. Україна в міжнародних організаціях. Київ : КНЕУ, 2022. 260 с.
7. Міщук І. В. Виключення Росії з Ради Європи: правові наслідки. *Адміністративно-територіальна реформа в Україні: стан, проблеми, перспективи*: матеріали регіональної науково-практичної он-лайн конференції, м. Рівне, 24 березня 2022 р. / за заг. редакцією А. В. Матвійчука. Рівне : Навчально-науковий інститут права Національного університету водного господарства та природокористування, 2022. С. 16–19.
8. Міщук І. В. Киричук Б. С. Екоцид: наслідки та ціна незаконного російського вторгнення в Україну. Збірник тез учасників Регіональної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми природоохоронного законодавства», 10 червня 2022 року, м. Рівне : НУВГП, 2022. С. 28–32.
9. Міщук І. В. Киричук Б. С. Практика виконання рішень європейського суду з прав людини в Україні. *Приватне та публічне право (Категорія «Б»)*. 2022. № 2. С. 52–56.
10. Міщук І. В. Киричук Б. С. Становлення та розвиток міжнародних стандартів захисту прав дитини в умовах збройного конфлікту. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Випуск 1. С. 205–210.
11. Міщук І. В. Лисий В. І. Роль міжнародних екологічних угод у досягненні цілей сталого розвитку. Міжнародна науково-практична конференція

- «Природно – ресурсний комплекс західного Полісся в контексті сталого розвитку»* приуроченої до міжнародного дня лісів 21 березня 2025 р. С. 112–116.
12. Міщук І. В. Міжнародні документи як джерело взаємодії органів державної влади з органами місцевого самоврядування в Україні. *Наукові перспективи. Серія «Право»*. 2025. №2 (56). С. 1531–1542.
 13. Міщук І. В. Пелешок І. І. Порушення прав дітей в воєнний період *Актуальні проблеми розвитку сучасного права: українські реалії та зарубіжний досвід: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Рівне, 20-21 травня 2022 р. Рівне : НУВГП, 2022. С. 110–113.
 14. Міщук І. В. Політично-правові аспекти отримання повоєнних репарацій за злочини екоциду, вчинені російською федерацією на території України. *Науковий вісник УжНУ. Серія: Право*, 2024. № 81 (1). С. 221–228.
 15. Міщук І. В. Сахнюк В. В. Загальноправові, організаційно-адміністративні та якісні аспекти права на безоплатну правову допомогу в контексті прецедентної практики Європейського суду з прав людини. *Нове українське право*. 2021. № 3. С. 151–155. DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.3.22>.
 16. Міщук І. В. Соломко С. Дотримання трудових прав людини у воєнний період крізь призму Керівних принципів ООН з питань бізнесу і прав людини: проблеми і перспективи вдосконалення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. Випуск 6. С. 363–365. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.06.61>.
 17. Міщук І. В. Цимбалюк В. І. Захист прав та свобод людини в умовах війни: роль та практика Європейського суду з прав людини. *Проблеми забезпечення прав і свобод людини* : зб. матеріалів XI Міжнар. наук.- практ. конф. (Луцьк, 10 груд. 2024 р.) Луцьк : Вежа-Друк, 2024. С. 191–193.
 18. Міщук І. В., Киричук Б. С. Агресія російської федерації проти України: актуальні питання щодо створення спеціального міжнародного трибуналу та розробки дієвого механізму компенсації за злочини проти миру та безпеки людства. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С. 403–410. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.70>.
 19. Міщук І. В., Киричук Б. С. Історичні моделі справ відшкодування за збитки, завдані під час збройного конфлікту: міжнародний досвід та ідеї. *Україна 2024: глобальні та регіональні виклики: Збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Рівне, 11 жовтня 2024 р. Рівне : НУВГП, 2024. С. 165–169.

20. Міщук І. В., Киричук Б. С. Міжнародні правові стандарти захисту прав засуджених у практиці ЄСПЛ. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки*: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих науковців, аспірантів та здобувачів вищої освіти, 11-12 травня, 2023 року, Рівне : НУВГП, 2023 р. С. 556–559.
21. Міщук І. В., Киричук Б. С. Роль соціально-політичної та військової допомоги іноземних партнерів для збереження миру і безпеки у межах всього європейського континенту. XII Міжнародна науковопрактична конференція «*Actual issues of the development of science and ensuring the quality of education*», 28-31 березня 2023 р., Флоренція, Італія. С. 133–138.
22. Олефіренко Г. В. Міжнародні відносини та зовнішня політика України. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 288 с.
23. Паламар О. В. Зовнішня політика України (1991–2020): стратегія, пріоритети, виклики. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 376 с.
24. Портніков В. Україна між Сходом і Заходом. Київ : Наш формат, 2019. 224 с.
25. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. *Офіційний вісник України*. 2020. № 75.
26. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. *Офіційний вісник Європейського Союзу*. 2014. L 161.
27. Щербак Ю. М. Україна і світ: стратегія національної безпеки. Київ : Парламентське видавництво, 2021. 204 с.

Допоміжна:

1. Концепція розвитку відносин України з НАТО: затверджена Указом Президента України від 12.05.2021 № 189/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 37. Ст. 1813.
2. Положення про Міністерство закордонних справ України: затверджено Указом Президента України від 30.04.2011 № 381/2011. *Офіційний вісник України*. 2011. № 33– Ст. 1445.
3. Про вступ України до Ради Європи: Закон України від 31.10.1995 № 398/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 52. Ст. 376.
4. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 15.01.2021 № 1099-IX (нова редакція). *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 8. Ст. 52.
5. Про основи внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. Ст. 527.

6. Про приєднання України до Статуту ООН: Закон Української РСР від 24.10.1945. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1945. № 6.
7. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Стратегія воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 24. Ст. 1025.
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України»: Указ Президента України від 26.08.2021 № 448/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 68. Ст. 4236.
9. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. *Офіційний вісник України*. 2020. № 75. Ст. 2412.
10. Про схвалення Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.01.1998 № 74. *Офіційний вісник України*. 1998. № 4. Ст. 134.
11. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125.
12. Хартія Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду: підписана 26.06.1945 у м. Сан-Франциско. Офіційний переклад. Київ : Мін'юст України, 2020. 112 с.